

Joel Kantola
Säde Suutari

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö
Opinnäytetyö, 2020

NUORTEN AIKUISTEN OSALLISUUS SEURAKUNNASSA

**Jumalanpalvelusyhteisöissä käyvien nuorten aikuisten
kokemuksia**

TIIVISTELMÄ

Joel Kantola ja Säde Suutari

Nuorten aikuisten osallisuus seurakunnassa. Jumalanpalvelusyhteisöissä käyvien nuorten aikuisten kokemuksia

75 s. 3 liitettä

Syksy 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten aikuisten osallisuuden kokemukseen vaikuttavia toimivia käytänteitä jumalanpalvelusyhteisöissä. Työn tavoitteena oli kuulla seurakunnassa käyviä nuoria aikuisia ja välittää heidän kokemuksiaan muihin seurakuntiin. Opinnäytetyö toteutettiin kolmessa jumalanpalvelusyhteisössä (Agricolamessu, Uusi Verso ja Verkosto). Lisäksi teimme yhteistyötä Nuorten aikuisten vaikuttamisryhmän (NAVI), Lasten ja nuorten keskus ry:n (LNK) sekä väitöstutkija Pietari Hannikaisen kanssa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena kevään 2020 aikana. Tutkimusmenetelmänä oli puolistukturoitu ryhmähaastattelu. Tutkimusaineisto koostui kolmesta ryhmähaastattelusta, joissa haastateltiin etäyhteyksin jumalanpalvelusyhteisön nuorista aikuisista koostuvaa ryhmää. Tutkimusaineisto käsiteltiin sisällön analyysillä hyödyntäen teemoittelua. Tutkimuskysymyksillä etsittiin vastauksia siihen, miten nuoret aikuiset määrittelevät osallisuuden, mitkä ovat sitä heikentäviä ja mitkä vahvistavia tekijöitä jumalanpalvelusyhteisössä sekä mikä on nuorten aikuisten mielestään seurakunnan toiminnassa merkityksellistä.

Tutkimustuloksissa nuoret aikuiset määrittelevät osallisuuden henkilökohtaisena joukkoon kuulumisen tunteena, jossa korostuu tietoisuuden lisäksi tekeminen ja asioihin vaikuttaminen. Nuorten aikuisten tarpeiden täyttyminen ja seurakunnan kulttuuriset tekijät vahvistivat osallisuuden kokemusta. Tarpeet olivat sosiaalisesti ihmissuhteita tukevia, henkisesti sai levähtää ja olla oma itsensä sekä hengellisesti sai oppia ja voimaantua. Näiden toteutuessa nuori aikuinen sitoutui todennäköisemmin seurakuntaan, joko kävijäksi tai vapaaehtoiseksi. Taustalla vaikuttivat seurakunnan kulttuurilliset tekijät 1) Johtajat vierellä kulkijoina ja mahdollistajina, 2) vapaus olla tai tehdä, 3) nykyaikainen ja innovatiivinen yhteisö. Ne mahdollistivat itsensä toteuttamisen, tilan päättää omasta roolistaan sekä seurakuntalaisen ja työntekijöiden keskinäisen luottamuksen. Osallisuutta heikentävät tekijät ja kehittämistä vaatineet osa-alueet olivat suurimmaksi osaksi sosiaalisiin tarpeisiin liittyviä. Tutkimuksen tuloksia voi soveltaa kaikessa seurakuntatyössä eri ikäisten ihmisten parissa. Osallisuuden toteuttamisen periaatteita voi soveltaa, myös muualla yhteiskunnassa.

Asiasanat: Kvalitatiivinen Tutkimus, Nuori aikuinen, Osallisuus, Jumalanpalvelusyhteisö, Ryhmähaastattelu

ABSTRACT

Joel Kantola and Säde Suutari

Young adult's involvement in church. Experiences from the church communities of young adults.

75 p., 3 appendices

Autumn 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Option in Christian Youth Work

Bachelor of Social Services

The purpose of this thesis was to find out the features and the practises that support the involvement of young adults in the Evangelical Lutheran Church of Finland. The aim was to hear the young adults' experiences in church communities and produce information of features that support involvement to workers and parishioner of churches. from their own perspective. This study was implemented in collaboration with three church communities (called Agricolamessu, Uusi Verso and Verkosto), The Finnish Association for Children and Youth (shortly LNK) and Advocacy group of young adults (shortly NAVI) in Evangelical Lutheran Church of Finland.

The thesis was accomplished by a qualitative research during the Spring of 2020. The data was collected from three group interviews. The interviews were conducted to young adults in three church communities. In a group were four to seven young adults who attended in the same community. Research questions were how young adults define involvement, what has a positive and what has a negative influence on experiences of involvement in church communities. Thirdly, what were the relevant features for young adults in church activities. The material was analysed with themes by the content analysis method.

The results show how the young adults define the involvement by being a part of a group, having a chance to do things that have an influence on the outcome. The experiences that increase the involvement in church community happened when young adults' needs were met socially, mentally, and spiritually. The community enabled relationships and it was described as a place of rest where you can be yourself. The sermons were understandable, and the worship was empowering. When these needs were met, there was a higher chance to engage themselves in the community as an attendee or a volunteer. The other important factor was cultural. It included 1) leaders as mentors and enablers 2) freedom to be or do 3) modern and innovative community. These values allowed self-actualization, freedom to decide what your role is and the trust between parishioners and the workers. The negative answers were mainly related to social needs and the information disconnection between the workers and parishioners. The results can be applied in parish work among workers and parishioners of different ages and in different areas of society.

Keywords: Church community, Group interview, Involvement, Qualitative research, Young adult

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 OSALLISUUDEN MÄÄRITTELYÄ	6
2.1 Osallisuuden ulottuvuuksia	6
2.2 Yhteisöön kuulumisen merkitys	7
2.3 Yhteisöllisyys kokemuksena	9
3 SEURAKUNTA JA NUORET AIKUISET	11
3.1 Suomen luterilaisen kirkon tilanne	11
3.2 Osallisuus seurakunnassa	13
3.3 Nuori aikuisuus elämänvaiheena	14
3.4 Nuoret aikuiset seurakunnassa	15
4 JUMALANPALVELUS JA YHTEISÖ	18
4.1 Jumalanpalvelus seurakunnan perustehtävänä	18
4.2 Jumalanpalvelusyhteisön tarkoitus	19
4.3 Jumalanpalvelusyhteisöjen rakenne	21
4.3.1 Yhteisöllisen messun perusta	21
4.3.2 Ihmissuhteiden merkitys	22
4.3.3 Vapaaehtoisuus, kantava voimavara	23
4.3.4 Johtajuus tukee yhteisöä	25
4.3.5 Jaettu visio suunnannäyttäjänä	26
5 TUTKIMUKSEN YHTEISTYÖTAHOT	28
6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTUS	31
6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	31
6.2 Ryhmähaastattelu tutkimusmenetelmänä	31
6.3 Aineiston analysointi	35
7 TULOKSET	37
7.1 Tutkimustulokset: neljä kategoriaa	37
7.2 Osallisuuden ilmeneminen yhteisössä	37
7.3 Nuoren aikuisen tarpeet jumalanpalvelusyhteisössä	39

7.3.1 Yksilö etsii ihmissuhteita	39
7.3.2 Henkinen hyvinvointi	42
7.3.3 Hengellisesti luterilainen ja raikas yhteisö	44
7.4 Seurakunnan kulttuuriin vaikuttavia tekijöitä	46
7.4.1 Johtajat vierellä kulkijoina ja mahdollistajina	46
7.4.2 Nykyaikainen ja luova yhteisö	48
7.4.3 Vapaus olla tai tehdä	50
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	53
9 POHDINTA	58
9.1 Eettisyys ja luotettavuus	58
9.2 Ammatillinen kasvu	62
9.3 Hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat	64
LÄHTEET	67
LIITE 1 Ennakkotieto ja suostumus -lomake ryhmähaastatteluun	72
LIITE 2 Ryhmähaastattelun kysymysryppäät	74
LIITE 3 Esimerkkitaulukko aineiston analyysistä	75

1 JOHDANTO

Suomen evankelisluterilaisen kirkon tilastot kertovat muutoksen viestiä kirkon jäsenmäärän tilanteesta. Sen ennustetaan laskevan noin 13 000 jäsenellä vuosittain (Kirkontilastot. Jäsentilastot. Jäsenennuste 2019–2040). Kirkko on tarkastellut strategioitaan muutoksen paineissa. Kirkon eri tahoilla on mietitty, mitä tilanteessa voitaisiin tehdä toisin. Kirkon johto on ottanut askeleita kirkkolain ja kirkkojärjestyksen uudistamisen myötä. Se ei halua muuttaa Suomen ev.lut. kirkon tunnustusta tai tehtävää, vaan tahtoa on uudistaa toimintatapoja hallinnon keventämiseksi sekä jäsentensä osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. (Eduskunta. Hallituksen esitys. HE 19/2019.) Paikallisseurakunnat tekevät työtä määritellyn tehtävän mukaan ja pysyäkseen ajassa heidän on mietittävä keinoja, joilla voivat edelleen tavoittaa kaiken ikäisiä ihmisiä. Tällä hetkellä seurakunnat tavoittavat parhaiten lapsia ja vanhuksia, mutta rippikouluiän jälkeen keski-ikään asti on nähty kirkosta eroamisen kasvavan (Kirkontilastot. Jäsentilastot. Seurakuntien jäsentilasto 2019). Muutos vaikuttaa suuresti seurakuntien nuoriin aikuisiin, joiden tehtävänä olisi rakentaa kirkkoa tulevaisuuteen. Miten seurakunnat voisivat tavoittaa nuoria ja nuoria aikuisia paremmin?

Osallisuus on sana, joka on esiintynyt useasti niin sosiaalialan kuin kirkon alan opinnoissa. Se kertoo, että osallisuudella on suuri merkitys aikamme yhteiskunnassa. Eri sektoreilla pohditaan, miten ihmiset saataisiin enemmän osallisiksi itseään koskevista asioista ja osallistumaan yhteiseen toimintaan. Osallisuuden trendikkyys jättää käsitteen melko abstraktille tasolle, jolloin on vaikea käsittää, mitä kaikkea sen taustalla on. Sanaa syvemmin tarkastellessamme huomaamme, kuinka osallisuus vaikuttaa laajasti ympärillämme negatiivisesti tai positiivisesti. Miten osallisuus vaikuttaa toimintaamme ja toiminnassamme? Miten erilaiset ihmiset voisivat kokea osallisuutta omassa elämässään?

Tässä opinnäytetyössä perehdymme laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen avulla seikkoihin, jotka ovat tuoneet nuoria aikuisia Suomen ev.lut. kirkon toiminnan piiriin. Monissa jumalanpalvelusyhteisöissä on käynyt paljon eri-ikäisiä ihmisiä ja erityisesti nuoria aikuisia. Lähdemme selvittämään ryhmähaastatteluilla, mitä asioita näissä yhteisöissä tehdään, että nuoria aikuisia saadaan tulemaan ja mitä he etsivät seurakunnasta. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää nuorten aikuisten osallisuuden kokemukseen vaikuttavia toimivia käytänteitä jumalanpalvelusyhteisöissä. Opinnäytetyön tavoitteena on kuulla seurakunnassa käyviä nuoria aikuisia ja välittää heidän kokemuksiaan kaikille, joka haluavat olla kehittämässä seurakunnan toimintaa ja osallisuutta.

Yhteistyössä Nuorten aikuisten vaikuttamisryhmän, lyhennettynä NAVI, jäsenten kanssa tutustumme kolmeen luterilaisen kirkon tunnustuksen mukaiseen jumalanpalvelusyhteisöön: Uuteen Versoon Tampereella sekä Agricolamessuun ja Verkostoon Helsingissä. Kaikki valitut yhteisöt pyörittävät toimintaansa omalla formaatillaan, mutta niissä on havaittavissa samankaltaisia tekijöitä. Opinnäytetyöprosessin aikana teemme yhteistyötä myös Lasten ja nuorten keskuksen sekä vastaavasta aiheesta väitöstutkimuksen tehneen Pietari Hannikaisen kanssa.

Lähestymme opinnäytetyötä omista näkökulmistamme käsin. Molemmilla meillä on vahva seurakunta- ja järjestötausta. Säde on työskennellyt useamman vuoden ajan pienessä paikallisseurakunnassa nuorisotyönohjaajana. Joel on toiminut pidempään vapaaehtoisena leiri-, seurakunta-, järjestö- ja avustustyössä. Olemme nähneet erilaisia yhteisöjä ja seurakuntia. Osassa yhteisöistä väkimäärä on kasvanut ja osassa laskenut. Seurakuntien kehittäminen on meille molemmille tärkeä aihe. Meitä kiinnostaa osallisuuden ja yhteisön ilmeneminen ympärillämme. Huomioimme omat lähtökohtamme ja niiden vaikutukset tutkimusprosessin eri vaiheissa. Tutkimuksen myötä saamme kasvaa ammatillisessa osaamisessa niin kirkon nuorisotyönohjaajan kuin sosiaaliohjaajankin työhön.

2 OSALLISUUDEN MÄÄRITTELYÄ

2.1 Osallisuuden ulottuvuuksia

Osallisuudella voidaan tarkoittaa monia asioita. Se on sekoitus tekemistä, tuntemista ja olemista. Sitä voi kokea kolmella eri tasolla: yhteiskunnassa, yhteisössä ja omassa elämässä. Yhteiskunnassa ihminen kokee voivansa vaikuttaa päätöksentekoprosessiin. Yhteisöissä merkittäväksi nousee tarve tulla hyväksytyksi ja kokemus joukkoon kuulumisesta. Omassa elämässään yksilö voi vapaasti tehdä omia valintoja liittyen itseensä ja ottaa vastuuta teoistansa. Kaikki kokemukset osallisuudessa linkittyvät aktiivisen tekijän ihmiskäsitykseen. (Jämsen & Pyykkönen 2014, 9, 36.)

Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus eivät tarkoita samaa asiaa. Osallistumisesta puhutaan, kun ollaan mukana toiminnassa. Osallistamisessa on kyse toisen tahon liikkeelle panemasta asiasta, johon osallistutaan tai ollaan osallisia. Yksilö haluaa vapaasta tahdosta vaikuttaa ja ottaa vastuuta seurauksista. Osallisuuteen kuuluu vahva yhteenkuuluvuuden kokemus. (Särkelä-Kukko 2014, 35.) Yksilö motivoituu, kun hän saa kokemuksen vaikuttamisen ja toimimisen mahdollisuudesta. Osallisuuden yhteyteen liittyy voimaantumisen tunne. Voimaantumista tapahtuu, jos saa toteuttaa itselleen tärkeitä asioita. (Rouvinen-Willenius, Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist & Nikula 2011, 57, 59.)

Osallisuus voi syntyä kuulumalla yhteisöön esimerkiksi harrastuksessa tai työssä. Se näkyy vapaaehtoisena haluna vaikuttaa asioiden prosesseihin ja vastuun ottamisena. (Pajula 2014, 11.) Vaikuttamiseen ja vastuunottamiseen vaikuttavat yksilön arvostetuksi, kohdatuksi ja kuulluksi tulemisen kokemukset. Tunne siitä, että kokee itsensä tärkeäksi yhteisössä vahvistaa osallisuutta. (Pyykkönen 2014, 26; Särkelä-Kukko 2014, 42.) Osallisuuden kokemukset ovat osa arkea. Ne koostuvat eri ihmissuhteista, omaan elämään vaikuttamisesta ja kohdatuksi tulemisen kokemuksista. Ihmisten perustarpeiden tyydyttäminen, itsensä toteuttaminen ja kuulluksi tuleminen vaikuttavat osallisuuden

kokemukseen. (Särkelä-Kukko 2014, 36, 39.) Ihmisen hyvä itsetunto vaikuttaa siihen, että osaa arvostaa itseään ja toimintaan antamaansa panosta. Lopputuloksena se mahdollistaa itsensä toteuttamisen. Itsensä toteuttaminen lähtee tekemisestä ja erityisesti sellaisesta, mikä on merkityksellistä. Se johtaa osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden lisääntymiseen. (Särkelä-Kukko 2014, 42–43.)

Osallisuus voidaan jakaa neljään eri tasoon. Ensimmäinen on tieto-osallisuus. Ihmiset ovat tietoisia heitä koskevista asioista ja se tieto on myös helposti saatavilla. Suunnitteluosallisuus on aktiivisempi muoto, jossa suunnitellaan ja yksilö tuo esille mielipiteensä. Siitä päästään toimintaosallisuuteen, jossa voi tehdä konkreettisesti asioita, jotka ovat miellyttäviä ja antavat voimavaroja. Päätösosallisuus on näistä neljästä se viimeisin, sitouttavin ja kokonaisvaltaisin muoto. Tämä osallisuuden muoto antaa yksilölle vallan vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Konkreettinen esimerkki on vaikutusmahdollisuus itselle merkitykselliseen järjestöön ja sen toimintaan. (Rouvinen-Willenius, Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist & Nikula 2011, 51–53.) Osallisuuden on huomattu vähentävän syrjäytymisen riskiä ja sillä on vahva yhteys paremman terveyden kanssa. Sen olemassaolo antaa mahdollisuuden vaikuttaa omaan elämään. Fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys vaikuttavat yhdessä osallisuuteen. Niihin sisältyvät esimerkiksi perusterveys, sosiaaliset taidot ja kokemus yhteisöön kuulumisesta. (Rouvinen-Willenius, Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist & Nikula 2011, 56–57; Jämsen & Pyykkönen 2014, 6.)

2.2 Yhteisöön kuulumisen merkitys

Yhteisöä yhdistää jokin keskeinen asia, joka voi olla kiinnostuksen kohde tai arvo. Jäsenet kokevat olevansa osa ryhmää. Joissakin ryhmissä voidaan asettaa selkeä aika, kuinka pitkään siihen kuulutaan ja miten siihen sitoudutaan. Vuorovaikutus ihmisten välillä voi olla suoraa tai epäsuoraa. Keskinäinen kommunikaatio muistuttaa ihmisiä yhteisön normeista. Nämä edellä mainitut tekijät muodostavat yhdessä yhteisön, joka voi muodostua myös muistakin tekijöistä. (Kalliokoski 2016, 129–130.) Yhteisö tarkoittaa myös jonkin alueen tai

saman asian äärelle tullutta ryhmää. Ryhmän jäsenillä on keskinäinen riippuvuus, jossa jokaista yhdistää sama tehtävä tai tavoite. Yhteisöllä on omat sisäiset rakenteensa. Monet turvautuvat ryhmässä ilmenneisiin ja enemmistön suosimiin mielipiteisiin. Yhteisö tarvitsee kolmea eri raaka-ainetta, jotta se pysyy kasassa: normeja, ryhmäpainetta ja sosiaalista kontrollia. (Opetushallitus. Yhteisöllisyys.)

Yhteisöllä on monta merkitystä. Sen koko vaihtelee muutamista ihmisistä kokonaiseen yhteiskuntaan. Ihmiset tulevat yhteen ja tekevät yhdessä. Samalla valta on yhteisöllä, jonka alaisuudessa nämä jäsenet toimivat. Valta on yhteisöllä ja tämän ovat vapaaehtoiset jäsenet hyväksyneet. Valtaan sisältyy myös vapautta tehdä asioita, mutta niiden tulee olla demokraattisia ja tasa-arvoisia. (Kansalaisyhteiskunta. Yhteisö.) Pysyviä yhteisöjä ei synny, jos ihmiset eivät hakeudu toistensa seuraan (Kalliokoski 2016, 132). Kun jokaista jäsentä yhdistää jokin asia, puhutaan yhteisyydestä. Jäsenten ryhmäidentiteetti kehittyy vuorovaikutuksessa ja yhteisen tekemisen myötä. Nämä taas voivat johtaa toiminnallisen yhteisön syntymiseen. Toinen prosessi on symbolinen yhteisyys, missä koetaan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Symbolista yhteisyyttä voi kokea samalla paikkakunnalla asuvien ihmisten kanssa, vaikka ei tee mitään yhteistä heidän kanssaan. (Kansalaisyhteiskunta. Yhteisö.)

Yhteisö voi mahdollistaa monien tarpeiden tyydyttämisen. Hyvässä yhteisössä on mahdollista jakaa omia mielipiteitä ja tulla sitä kautta kuulluksi. Tunteiden ja mielipiteiden jakaminen lisää yhteenkuuluvuutta. Lähtökohtaisesti jokaisella ihmisellä on tarve olla osa jotakin yhteisöä. On myös mahdollisuus ja vapaus toimijuuteen eli voi toteuttaa itseänsä. Kokemus yhteisöllisyydestä johtaa toimijuuteen. Yhteisön sisällä tarvitaan yhteinen kieli, jotta tulee ymmärretyksi ja ymmärtää muita. Yhteinen kieli mahdollistaa toimintaan pääsemisen. (Särkelä-Kukko 2014, 41.) Yksilö kokee olevansa osa jotakin yhteisöä, joka sisältää keskinäistä luottamusta, sitoutumista ja jossa hän tulee nähdyksi (Jämsen & Pyykönen 2014, 9). Erityisesti luottamus on yksi avaintekijä, mikä pitää yhteisöä koossa (Kalliokoski 2016, 135). Jäsenille syntyy ajansaatossa rooleja. Passiivisempia rooleja ovat myötäilijät ja syrjästä katsojat. Aktiivisempia ovat kehittäjät ja vaikuttajat. Arvo määrittäytyy sen mukaan, miten paljon on mukana toiminnassa. Mitä pidempään on mukana yhteisössä, sitä helpompaa on tuoda

esimerkiksi omaa persoonallisuutta esille. (Opetushallitus. Yhteisöllisyys.) Yhteisö ei voi toimia kunnolla, jos joitakin kävijöitä ei tunnisteta sen jäseniksi (Kalliokoski 2016, 130).

2.3 Yhteisöllisyys kokemuksena

Yhteisöllisyys voi olla idea tai tavoite, missä koetetaan saada ihmisiä järjestämään elämäänsä tietyn idean ympärille. Tätä kutsutaan yhteisöllistämiseksi. (Kansalaisyhteiskunta. Yhteisö.) Tänä päivänä yhteisöllisyys on omien arvojen jakamista muiden kanssa, merkityksen etsimistä, identiteetin löytämistä ja yhteisten päämäärien tavoittamista. Toki siihen liittyy kuuluminen yhteisöön. (Helander 2013, 24.) Yhteisöllisyys on kokemusta kuulumisesta ryhmään, jossa ilmenee vuorovaikutusta. (Kalliokoski 2016, 130.) Yhteisön olemassaolo ei tarkoita automaattisesti yhteisöllisyyttä. Jäsenet tarvitsevat keskinäistä luottamusta, avointa kommunikointia, kanssakäymistä ja osallistumista. Näin syntyy sosiaalisia verkostoja ja sen seurauksena yhteisöllisyyttä. (Opetushallitus. Yhteisöllisyys.)

Yhteisöllisyys voi vaikuttaa negatiivisesti tai positiivisesti. Se riippuu siitä, miten yksilöitä kohdellaan. Positiivisessa ilmiössä jokaiselle annetaan tilaa olla erilainen, kun taas negatiivisessa kaikki yksilöt nähdään homogeenisinä. (Liski. Yhteisöllisyydestä työhyvinvointia.) Yksilön kokemat tunteet ovat tärkeässä asemassa. Ihmisen kuuluessa johonkin ryhmään voi syntyä me-he –asetelma. Oman sisäpiirin ulkopuolelle jäävät ihmiset leimataan samanlaisiksi ja heidät nähdään tiettyjen stereotyyppien kautta. (Opetushallitus. Yhteisöllisyys.) Internet on tuonut oman lisänsä ja antaa mahdollisuuden olla yhteisössä, joka ei ole maantieteellisesti lähellä. Nykypäivänä ihmiset saattavat vaikuttaa useassa yhteisössä samanaikaisesti. (Helander 2013, 24.)

Yhteisöllisyyttä voidaan ymmärtää ryhmätoimimisen näkökulmasta. Ryhmätoiminnan yhteisöllisyydessä keskitytään sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja sen vaikutuksiin. Ryhmä voi omaksua ulkopuolelta tulevan intressin, minkä ympärille he kokoontuvat. Toinen vaihtoehto on, että ryhmän jäsenet kokoontuvat omista kiinnostuksistaan käsin. He ajavat ryhmän yhteistä intressiä niin pitkään,

kun omat intressit säilyvät. Ihmissuhteet kehittyvät vuorovaikutuksessa. Siitä syntyy normeja, joiden kautta voi tunnistaa jäsenen. Jotkut voivat kokea, etteivät kuulu ryhmään. Sen voi aistia ilmapiiristä tai symbolisista asioista. Usein ulkopuolisuus on havaittavissa keskinäisestä epäluottamuksesta. (Kalliokoski 2016, 131, 134–135.)

3 SEURAKUNTA JA NUORET AIKUISET

3.1 Suomen luterilaisen kirkon tilanne

Suomalaisista 76 % on ev.lut. kirkon jäseniä. Heistä puolet käyvät enintään kerran vuodessa seurakunnan toiminnassa. Jumalanpalvelusten sijaan ihmisen osallistuvat muihin kirkon toimintoihin. Tämä toteutuu kertaluontoisten projektien kautta eikä enää pitkäaikaisena sitoutumisena. Hengellisten musiikkitilaisuuksien käyntien määrät ovat olleet kasvussa. Monille musiikki on juuri se ainoa kytkös kirkkoon. Aktiivisten osallistujien vähentyminen ja ikääntyneisyys ovat kirkon tulevaisuuden haasteita. Yksin asuvilla on suuri edustus kirkkoon kuulumattomien ryhmässä, joten heillä on suurella todennäköisyydellä etäisempi suhde kirkkoon kuin perheellisillä. Nämä tiedot käyvät ilmi Kirkon tutkimuskeskuksen hankkeesta vuosilta 2012–2015. (Salminen i.a., 40–42, 44–45.)

Salminen (i.a. 43, 45) raportoimasta kyselystä selvisi, että kolmasosa suomalaisista osallistui välillä kirkon vapaaehtoistyöhön. Kirkon aktiivijäsenistä enemmistön muodostivat yli 50-vuotiaat, joita oli 60 %. He olivat usein eläkeikäisiä, jotka asuivat puolisonsa kanssa. Vähiten aktiivisia olivat alle 30-vuotiaat. Aktiivisuutta voi selittää osittain jäsenten herätysliiketaustalla, vaikka yli puolella aktiivijäsenistä sitä ei ollut, tai edes uskonnollista kotikasvatusta. Jälkimmäinen puuttui usein niiltä, jotka eivät osallistuneet kirkon toimintaan. (Salminen i.a., 43, 45.)

Heistä, jotka käyvät kirkossa kerran vuodessa, käytetään nimitystä aatteellinen tai osallistumaton. Aatteelliset kokivat kirkkoon kuulumiseen syitä olevan auttamistyö, perinteet, kulttuurihistoria ja kirkolliset toimitukset. Osallistumattomat pitivät tärkeänä auttamistyötä ja kulttuurihistoriaa. Hengellisyteen ja uskoon liittyviin kysymyksiin suhtauduttiin etäisemmin niin

aatteellisten kuin osallistumattomien kohdalla. Joillekin aatteellisille kirkon jäsenyys merkitsi vain olla osana perinnettä, toisille taas se oli mahdollisuus tukea kirkon humanitaarista työtä. Noin kolmasosa aatteellisista ja osallistumattomista ei tuntenut yhtään aktiivikävijää. Aktiivijäsenille tärkeimpiä olivat usko ja moraaliset arvot. Mitä useammin osallistui kirkon toimintaan, sitä tärkeämpiä kaikki nämä edellä mainitut asiat olivat osallistujille. (Salminen i.a., 49–50, 57.)

Vanhemmat ikäluokat etääntyivät kirkosta kaupungistumisen ja protestoimisen seurauksena. Näin uskonnollinen perinne on jäänyt monissa suomalaisissa perheissä. (Helander 2013, 24.) Tämän päivän ihminen tekee itse tietoisien päätöksen kirkon jäsenyydestä. Kirkkoa haastetaan palaamaan alkujuurilleen, missä se on aktiivinen jäseniensä kohdalla. Sen tulee toimia, olla kutsuva ja lähettävä. Toisin sanoen sen on löydettävä missionaarisuutensa. (Keskitalo 2013, 51.) Se, miten kirkko nähdään, vaikuttaa sisältöön. Jos kirkko on taloudellinen yritys, jäsenet nähdään vain taloudellisena hyötynä. Kirkkoa haastetaan erottautumaan muista yhteisöistä evankeliumilla kaikessa tekemisessä. (Helander 2013, 23, 26.)

Pöyhönen (2019, 53–54) näkee, että uusi yhteisöllinen malli on avain tämän päivän haasteisiin, mitä kirkolla on. Keskeisiä ongelmia ovat hänen mukaansa olleet vapaaehtoisten vähäinen määrä, nuorten aikuisten puuttuminen seurakunnista, messujen vähentyminen ja välinpitämättömyys hengellisestä elämästä. Seurakuntalaisten roolin tulee olla suurempi kuin aikaisemmin. Heidän lahjojansa voi käyttää ja hyödyntää seurakunnan rakentamisessa ja uudistamisessa. Vapaaehtoiset eivät korvaa työntekijöitä vaan toimivat heidän kanssaan. Sitoutuneilla seurakuntalaisilla on suurempi vaikutus ympäristöönsä evankeliumin levittäjinä, vaikka heitä onkin määrällisesti vähemmän.

3.2 Osallisuus seurakunnassa

Osallisuus tarkoittaa jonkin asian olevan yhteinen hanke, jossa kaikilla on mahdollisuus olla mukana. Siihen sisältyy sellaisen kulttuurin luomista, mikä antaa luovuudelle ja innostukselle tilaa. Luovuuden lisäksi tarvitaan selkeitä ja yksinkertaisia tehtäviä niille, jotka sitä kaipaavat. (Pöyhönen 2019, 132.) Seurakunta on osallisuuden näkökulmasta paikka, joka mahdollistaa eri lahjojen käytön, yhteisen ajanvieron ja vastuun jakautumisen. Kirkon perusolemuksen kuuluu se, että se yhdistää kaikkia ihmisiä armon, rakkauden ja toivon kautta. (Väätäinen 2019.) Kirkon kuvan ei tule muodostua pelkästään mielikuvista liittyen elämän loppumiseen esimerkiksi hautajaisiin. Kuvan kirkosta tulee ilmentää elämää, missä ihmiset tulevat yhteen. (Modeus 2014, 26–28.)

Ev.lut. kirkon tärkeimpiä tavoitteita ovat osallisuuden lisääminen ja sen vahvistaminen yhteisöllisyydellä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työntekijät toimivat mahdollistajina, ihmisten kohtaajina, rinnalla kulkijoina ja vievät seurakunnan kulttuuria yhteisöllisempään suuntaan. Osallisuus tarvitsee kolmea eri asiaa: 1. riittävää toimeentuloa ja hyvinvointia 2. toiminnallista osallisuutta ja 3. yhteisöihin kuulumista ja jäsenyyttä. Yhdenkin puuttuminen voi vaikuttaa negatiivisesti osallisuuteen. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden ajatellaan lisäävän kuuluvuutta ja merkityksellisyyttä. Se tuo todennäköisemmin ihmissuhteita, vaikuttamisen mahdollisuuksia ja yhteenkuuluvuutta jokaiselle yksilölle. Osallisuuden merkitystä voi perustella myös siten, että ihminen on aktiivinen toimija, mikä näkyy alkuseurakunnan ensimmäisistä hetkistä lähtien. (Suomen Ev.lut.kirkko. Osallisuus; Arikka & Naatus 2019, 35.)

Kysymyksenä on, miten kansankirkon jäsenyyteen ja toimintaan tullaan jatkossa sitoutumaan. Vaikka ihmisten arvot ja elämäntavat ovat eriytyneet sekä yhtenäiskulttuuri on heikentynyt, yhteisöön kuulumisen tarve on edelleen olemassa. Iso osa on passiivisia jäseniä. Jäsenyys on vain itseisarvo heille, jotka eivät lähtökohtaisesti etsi seurakunnasta yhteisöä, johon kuulua. Osallistumattomat jäsenet haastavat yhteisöjä miettimään, miten pitää heidät

mukana. Yhteisöllinen osallistuminen on entistä hajautetumpaa ja lyhytjännitteisempää. (Salminen i.a., 40.)

3.3 Nuori aikuisuus elämänvaiheena

Nuoren aikuisen käsite ei ole kovin yksiselitteinen, sillä ei ole olemassa virallista määritelmää. Eri yhteyksissä nuorella aikuisella tarkoitetaan hieman eri asioita. Kansalaislaki määrittelee lapsen naimattomaksi alle 18-vuotiaaksi, kun taas nuoresta henkilöstä puhutaan 18–22-vuotiaana (L 16.5.2003/359). Nuorisolaki määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi (L 1285/2016). Näin ollen valtion hallinnossa täysi-ikäisyyden rajasta aina 29 ikävuoteen asti voidaan ymmärtää ajanjaksona ennen varsinaista aikuisuutta. Helsingin seurakuntayhtymän ja kirkkohallituksen yhteistyössä tekemä selvitys nuorten aikuisten tilanteesta valitsi nuorten aikuisten viralliseksi ikäjakaumaksi 20–39 vuotta. Iän määrittely oli herättänyt paljon keskustelua, sillä perinteisesti kirkon piirissä nuoret aikuiset käsitetään alle 30-vuotiaiksi. Perusteluna laajalle ikähaarukalle oli nuoruuden pidentyminen, työ- ja perhe-elämään myöhemmäksi siirtyminen. Nuoret aikuiset elävät monissa eri elämänvaiheissa. (Halme, Mikkola, Niemelä, Petterson 2006, 6, 9.)

Nuoren aikuisuuden saavuttamista voimme määritellä myös kehitystason mukaan, sillä silloin aivot ovat kehittyneet harkitsevaan ja kokonaisuuksia ymmärtävään suuntaan. Oman persoonallisuuden ja tunteiden ymmärtäminen sekä arviointikyky lisääntyvät. Nuori aikuinen suunnittelee itsenäistymiseen liittyviä asioita kuten omilleen muuttamista ja parisuhdetta. Hän alkaa olla sinut itsensä kanssa niin kehollisesti kuin arvovalintojen kanssa ja miettii elämänsä suuntaa. (Väestöliitto. Vanhemmuus. Tietoa vanhemmille. Kasvunrauhaa. Nuori aikuinen.) Pettersonin (2006, 69–70) mukaan aiempaan tutkimukseen osallistuneet papit yhdistivät nuoret aikuiset ikäjakaumaa paremmin tiettyyn elämäntyyliin. He esittivät elämäntilanteen eri tavoin vakiintumattomaksi, jota kuvaavat sanat vapaus, jatkuva muutos ja pitkälle vaikuttavien valintojen tekeminen.

Nuorten aikuisten suhde uskoon ja uskontoon muuttuu herkästi. Suomalaisten uskonnollisuutta kartoittaessa nimenomaan 25–34-vuotiaiden uskonnollisuus on murroksessa. Monet ovat luopuneet jumalauksesta ja yhä suurempi joukko on maallistunut, mutta kiinnostusta on kuitenkin uskonnosta riippumattomaan hengellisyyteen. (Kirkon tutkimuskeskus. Raportti ISSP 2018 kyselystä.) Nuoret aikuiset pohtivat perusteellisesti isoja elämänkysymyksiä. Vastauksia etsitään useista eri lähteistä, kun maailmankatsomusta, arvoja ja perinteitä ei rakenneta suoraan aiemmin opitun varaan. Nuoret aikuiset ovat saaneet vaikutteita yksilökeskeisestä kulttuurista ja yhteiskunnan pinnallistumisesta, mikä näkyy muun muassa viihdeteollisuuden, erilaisten tapahtumien ja harrastusten kuluttamisena. Ne mahdollistavat yhteisöllisyyttä ja itsensä viihdyttämistä sekä voimakkaita tunnekokemuksia. (Petterson 2006, 69–70.) Tässä opinnäytetyössä nuorella aikuisella tarkoitamme 18–39-vuotiaita itsenäistyneitä henkilöitä. Tutkimuksemme osallistuneet nuoret aikuiset ovat iältään 22–34-vuotiaita, jotka edustivat kattavasti eri elämäntilanteita.

3.4 Nuoret aikuiset seurakunnassa

Tämän päivän nuorten aikuisten arkeen kuuluu yhteisöllisyys, johon he liittyvät vapaaehtoisesti. Yhteisöjä voi olla useampia ja niiden vaihtuvuus on arkipäivää. Tukiverkostot ovat myös tärkeitä. Kirkolla on kuitenkin vaikeuksia luoda yhteyttä nuoriin aikuisiin. Mitä nuoremmasta osallistumattomasta tai aatteellisesta on kyse, sitä suurempi merkitys sosiaalisella medially on tavoittamisessa. (Helander 2013, 24; Murtonen 2016, 145; Salminen i.a., 50.) Aktiiviset seurakunnan kävijät osallistuivat moneen eri jumalanpalvelukseen ja ylittivät kirkkokuntarajoja. Näin kävi heidänkin kohdallaan, jotka olivat passiivisempia seurakunnassa kävijöitä. Jotkut saattoivat osallistua seurakunnan toimintaan, mutta eivät siltikään kokeneet kuuluvansa siihen. (Murtonen 2016, 150, 152.) Tänä päivänä on mahdollista olla osana yhteisöä, johon ei tarvitse sitoutua. Käytännössä se voi toteutua jumalanpalveluksen suoratoiston kautta ja yksityisesti harjoittamalla uskoa. Näin yhteisöllisyys jää symboliselle tasolle. Virtuaaliyhteisö koetaan vapauttavaksi, koska siinä voi vapaasti osallistua ja toteuttaa itseään haluamallaan tavalla. (Murtonen 2016, 151–152, 159.)

Hengellisellä musiikilla on tärkeä paikka nuoren aikuisen hengellisen elämän ylläpitämisessä. Se on toiseksi tärkein heti rukouksen jälkeen. Monet vähän irrallaan seurakunnasta olevat kokivat hengellisten musiikkitapahtumien olevan helppoja osallistua, koska ne eivät vaatineet sitoutumista. Harvemmin kirkon toimintaan osallistuneet nuoret aikuiset kokivat laulamisen olevan tärkeä tapa olla osa yhteisöä. Musiikin harrastus voi olla jollekin edelleenkin kiinnekohta seurakuntaan. (Murtonen 2016, 153–155.) Yksi nuori aikuinen koki, ettei ev.lut. kirkossa soitettu sellaista musiikkia, joka kutsuu hänet mukaan. Liian hidastempoiset virret eivät houkuttelleet häntä. Tästä hän veti johtopäätöksen, että toimintaan halutaan mukaan ikäihmisiä. Hänelle musiikki ei kolahtanut ja vaikeuksia oli samaistua mollipainotteisiin lauluihin. Kaipausta oli musiikille, mikä herättää kokemuksen toivosta. Toki jotakin toista nuorta aikuista vanhat virret voivat puhutella. (Murtonen 2016, 158–159, 165.)

Modeuksen (2014, 28) keskeinen pohdinta on, miten rippikoulun käyneet nuoret saadaan seurakunnan yhteyteen. Pöyhösen mukaan työssäkäyville aikuisille ei ole kirkon sisällä tarpeeksi järjestettyä toimintaa tai se ei ole laadukasta. Toimintamuodot ovat usein liian työntekijäkeskeisiä ja irrallaan kokonaisuudesta. Huomiota sai myös hengellisen kasvun tavoitteellisen tukemisen puutteet ja kävijöiden korkea keski-ikä. Pöyhönen päätyy lopputulokseen, että nämä voivat olla syitä sille, miksi nuoret eivät osallistu seurakunnan toimintaan. (Pöyhönen 2019, 24.) Puolta nuorista aikuisista ei näytä kiinnostavan seurakunnan yhteisöllisyys, vaikka monet ovatkin mukana yhteisöllisissä harrastuksissa ja sosiaalisessa mediassa (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 5). Koska nuoret aikuiset eivät ole kiinnostuneet seurakunnasta, kirkko on tehnyt johtopäätöksen, ettei heille tarvitse järjestää kokoavaa toimintaa. Silti on olemassa toinen puolikas, joka voi olla kiinnostunut. Tutkimuksen mukaan jopa 20 % etsii yhteisöä seurakunnasta. (Pöyhönen 2019, 29.)

Kontiainen (2016, 90) mukaan nuoret aikuiset kaipaavat muutoksia jumalanpalveluksen toteuttamiseen muun muassa sen aikaisen ajankohdan, kielen, seurakuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien ja lapsiperheiden huomioimisen suhteen. He kaipaavat eri näkökulmaa ja syventymistä vähän eri

aiheisiin. (Kontiainen 2016, 90.) Tilanne nuorten aikuisten osalta on tiedostettu kirkossa, mutta uusille toimintatavoille ja innovaatiolle ei ole annettu tilaa. Seurakuntien jatkamisen kannalta on merkittävää, että nuoret aikuiset löytäisivät paikkansa seurakunnasta, mutta silti tilanteeseen ei ole osoitettu taloudellisia ja työntekijäkohtaisia resursseja. (Petterson, 2006, 80–81). Tarvitaan asennetta ja rohkaisua. Useinkaan nuoria aikuisia ei ole kysytty mukaan toimintaan, vaikka tekijöitä ehkä olisi ollut. Monet kysyvät, tarvitaanko heitä nuoruuden jälkeen srk:ssa. Asiat ovat olleet pitkään esillä, mutta onko asioita tapahtunut. Joko kirkolla ei ole resursseja tai asian eteen ei ole tehty mitään. Hyvänä esimerkkinä on Tampereella nuorten aikuisten yhteisö, jota Timo Pöyhöstä pyydettiin perustamaan. Työntekijöille ja vastuunkantajille on tarjolla tukea esim. Spirit –verkoston kautta. (Pietari Hannikainen, henkilökohtainen tiedonanto, 18.2.2020.)

4 JUMALANPALVELUS JA YHTEISÖ

4.1 Jumalanpalvelus seurakunnan perustehtävänä

Seurakunnan tulee huolehtia jumalanpalveluksesta, kasteesta ja ehtoollisesta eli sakramenttien toteutuksesta. Messu on avoin kaikille ihmisille ja sen tulee noudattaa kirkkokäsikirjaa. (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 25.) Messussa ilmenee kaksi keskeistä asiaa. Se on pyhien yhteisö, jossa on läsnä näkyvät asiat, kuten sana ja sakramentit. Pyhien yhteisöön kuuluu keskinäinen yhteys, mihin sisältyy iankaikkisuuden aavistelu. Jumala jää kuitenkin meidän käsityskykymme ulkopuolelle. Hän on mysteeri. Messun aikana Jumala on aktiivinen toimija, joka vaikuttaa salatulla tavalla. (Keskitalo 2013, 53; Kalliokoski 2016, 136.) Tuonpuoleisuus vaikuttaa yhteisöön ja siinä nousee vahvasti esille kieli, mikä on yhteisöllistä. (Helander 2013, 23). Jumalanpalvelukseen kokoontuminen kuuluu kaikille kastetuille kristityille. Iso katekismus kehottaa ihmisiä osallistumaan säännöllisesti ehtoolliselle. Ihmiset nähdään aktiivisia toimijoita, jotka käyttävät armonvälineitä ja ovat mukana seurakunnan tehtävän toteutumisessa. (Jolkkonen 2013, 15.) Messun tehtävänä on toimia varustavana tekijänä. Se antaa voimaa elää omaa uskoaan todeksi arjessa. Toteutuakseen tarvitaan selkeitä malleja, mitkä auttavat todistamaan Kristuksesta ja palvelemaan muita ihmisiä. (Keskitalo 2013, 54.)

Kirkon tulee huomioida messun toteutuksessa kohderyhmä ja alue, missä he toimivat. Kalliossa ongelmat ovat toisenlaiset kuin Lapualla. Oli toteutus, mikä tahansa, messun tulee olla avoin ja yhteinen kaikille kävijöille. Ei vain tietyille ihmisille, jotka ajattelevat samalla tavalla, vaan siellä käy erilaisia jäseniä. (Keskitalo 2013, 52–53.) Tulee siis huomioida ihmiset, joilla on erilaiset intressit. Joitakin voi kiinnostaa jumalanpalvelus, kun taas toisia ihmiset. Messun työntekijöillä on vastuu antaa kaikille eri tavalla ajatteleville tilaa. Pääasia on, etteivät omat intressit vaikuta toisen intresseihin. Niin vältetään messu, missä on pelkästään saman mielisiä ihmisiä. Ihminen voi kokea itsensä ulkopuoliseksi, jos messun liturgiasta, musiikkista tai kielestä ei löydy asioita, mihin voi samaistua. (Kalliokoski 2016, 137–138).

Messun tulee toimia seurakunnan ytimessä ikään kuin sydämenä ja sen ympärillä toimivat pienryhmät. Messussa kohdataan aidosti kaikki tulijat ja työntekijät ovat mukana toteuttamassa osallisuutta. (Suomen Ev.lut kirkko. Osallisuus - vastaus kirkon kaikkiin ongelmiin? Seurakunnan tietoinen ja aktiivinen osallistuminen messussa.) Fredrik Modeuksen (2014) mielestä messuille on annettava suurempi painoarvo, joka samalla vaikuttaa sisimpään. Sille on annettava niin suuri prioriteetti, että työntekijöiden tulee käydä siellä vapaa-ajallansa. Messun luonteeseen kuuluu luotettavuus ja aitous. Se on avoin kaikille ihmisille huolimatta heidän omasta ajattelumallistansa tai uskomuksestansa. Helgeandin mallissa annetaan maallikoille mahdollisuus vaikuttaa. Helgeandin nimi juontaa juurensa ruotsissa Lundissa sijaitsevasta paikasta, jossa mallin kehittänyt kirkkoherra Fredrik Modéus työskentelee. Malli käyttö on johtanut siihen, että työntekijöiden ei tarvitse tehdä kaikkea. Lopputuloksena jumalanpalveluksien kävijämäärät ovat kasvaneet. (Salla Ranta. Kirkonkello, 2014; Tirola 2013, 74.)

4.2 Jumalanpalvelusyhteisön tarkoitus

Jumalanpalvelusyhteisöllä tarkoitetaan ihmisistä muodostunutta ryhmää, jonka keskeisenä yhteisöllisyyttä luovana tekijänä jumalanpalvelus (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 3). Jumalanpalvelusyhteisöt kutsuvat itseään myös nimellä messuyhteisö tai seurakuntayhteisö. Piispainkokous antoi myönteisen kannan uusien jumalanpalvelusyhteisöjen perustamiselle kirkon sisälle vuonna 2017. Se antaa mahdollisuuden kirkon uudistua sisältäpäin. Seurakuntaa voi kehittää, kun se nähdään kaikille yhteisenä ja seurakuntalaisia kuullaan. Muutos herättää usein vastarintaa, sillä muutoksen pelätään vievät yhteisöä huonompaan suuntaan. Muutos ei tarkoita vanhan heittämistä pois ja jokaisen yksityiskohdan uudistamista. (Pöyhönen 2019, 16; Modeus 2014, 35, 41, 70–71.) Työryhmä pitää parhaimpana toimintatapana, kun paikallisseurakunta ja jumalanpalvelusyhteisö tekevät yhteistyötä (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 20).

Paikallisseurakunnissa käy 30 tuhatta osallistujaa. Näistä noin 15 % käy kirkon sisällä toimivissa messuyhteisöissä. Tämä tarkoittaa noin 5 tuhatta kävijää ja se kasvaa tulevaisuudessa. Yhdistävä asia monissa yhteisöissä on se, että niissä

käy paljon perheitä ja nuoria. (Rankinen 2019.) Jumalanpalveluksen ”tiellä - På väg” - hanke kiihdytti uusien messuyhteisöjen syntymistä. Hankkeen ensimmäisenä tavoitteena ei ollut nostaa kävijämäärää, vaikka nousua on tapahtunut 25 % vuodesta 2010. Suurin tavoite oli osallisuuden lisääminen eli ottaa mukaan ihmisiä ei vain toteuttamaan vaan myös suunnittelemaan messuja. Kirkon sisällä vaikuttaa yli sata yhteisöä, kuten herätysliikkeitä ja eri järjestöjä. Niiden määrä kasvaa vuosi vuodelta. Uusia jumalanpalvelusyhteisöjä syntyi 34 vuonna 2015. Uudet yhteisöt saattavat herättää aiheellista ja aiheuttamatonta jännitettä kirkon sisällä. Seurakuntalaiset ja työntekijät kaipaavat työryhmän havaintojen mukaan lisää kokemuksellisuutta. Vähäinen kokemuksellisuus johtuu valistuksen perinnöstä. Yhteisöllisyyden rinnalla tärkeäksi nähdään missionaarisuus eli evankeliointi. (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 3–4, 6, 8, 10, 18.)

Piispa Häkkinen kokosi työryhmän, jonka tarkoituksena oli antaa piispainkokoukselle selvitys jumalanpalvelusyhteisöistä. Nämä yhteisöt ovat Hengen uudistus kirkossamme ry ja New wine –verkosto, jotka toimivat Suomen ev.lut. kirkon sisällä. Verkosto ja Helsingin Agricola messu kuuluvat Suomen Hengen uudistus kirkossamme ry:hyn, jota pidetään löyhänä yhteistyöverkostona. Yhteisöt toimivat osana paikallisseurakuntaa, mutta tarkoituksena ei ole protestoida kansankirkkoa vastaan. Pikemminkin tärkeämmäksi on nähty yhteistyö, missä nämä messuyhteisöt tuovat lisää ulottuvuuksia ja vaihtoehtoja seurakunta elämään. (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 1, 3, 7.) Jumalanpalvelukset ovat tärkeitä. Vielä tärkeämpää on, että ihmiset ovat mukana edes jossakin seurakunnan yhteisössä. Se on rikkautta, että on monia yhteisöjä olemassa. (Modeus 2014, 43.) Löyhät verkostot mahdollistavat yhteisön rakentamisen tiiviisti paikallisseurakunnan ja sen jäsenten kanssa. Osallistava yhteisöllisyys saa eri tavoin ajattelevat ihmiset kokemaan yhteenkuuluvuutta. Löyhien verkostojen olemuksena nähdään tilan antamisena moninaisuudelle ja paikallisuudelle. Lopputuloksena voi syntyä pysyvä yhteisö, jolla on avoin suhde yhteiskuntaan, mistä Fredrik Modeus on puhunut. (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 19.)

Monet ihmiset ovat kokeneet messuyhteisöt mielekkäiksi ja niiden kävijämäärät ovat kasvaneet. Yhteisöihin kutsutaan ihmisiä, heille ollaan vieraanvaraisia ja ulospäin suuntautuneita sekä ylläpidetään missionaarisuutta ja osallistetaan. Kynnystä palvelemiseen on alennettu. Samalla monet ovat kokeneet kasvua hengellisessä elämässä. Kirkon yksi useasta haasteesta on ihmisten etääntyminen kirkosta. Yhteisöt ovat pyrkineet vastaamaan tähän ongelmaan tekemällä messusta ymmärrettävän, ihmisläheisen ja musiikillisesti osallistavan. Vaarana yhteisöissä on sisäänpäin kääntyneisyys. (Modeus 2014, 46; Piispainkokouksen työryhmä 2016, 18.) Tärkeää on pitää tasapaino seurakunnassa käynnin suhteen. Ideana on, ettei siitä synny harrastus tai pelkästään paikka, missä käydään. Toimintaa ei kannata tehdä liikaa. Lopputuloksena voi olla ihmisen irtautuminen arjestaan ja suhteet seurakunnan ulkopuolisiin jäävät olemattomiin. (Pöyhönen 2019, 129.)

4.3 Jumalanpalvelusyhteisöjen rakenne

4.3.1 Yhteisöllisen messun perusta

Jumalanpalvelusyhteisöjä perustellaan teologisesti. Jokainen kristitty on kutsuttu käyttämään lahjojansa ja palvelemaan kirkkoa. Tällöin puhutaan yleisestä pappeudesta. Kutsu koskee kaikkia ja se mahdollistaa osallistumisen (Modeus 2014, 52.) Yleinen pappeus kuuluu kaikille. Piispat viittaavat seurakuntaan Kristuksen ruumiina, jossa on monta eri tehtävää, joihin ihmisiä kutsutaan. Pyhä henki antaa ihmisille lahjoja palvelutehtäviin ja sitä kautta koko seurakunnan käyttöön, aina suunnittelusta konkreettiseen tekemiseen. (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 22.) Jumalanpalvelus on keskiössä ja kaikki muut seurakunnan toiminnot linkittyvät siihen. Esimerkiksi Jumalanpalveluksen yhteydessä rukoillaan toiminnan puolesta tai siitä informoidaan. (Modeus 2014, 111.) Yhteisöllistä jumalanpalvelusta toteutetaan tällä hetkellä kirkkoherra Kari Tirolan toimesta. Hänen toimestansa seurakuntaa on rakennettu tasavertaisesti, siten että maallikoiden rooli on yhtä tärkeä tekijänä, kuin työntekijän. Lopputuloksena se on johtanut jumalanpalveluksen kävijöiden kasvuun. (Arikka & Naatus 2019, 72.)

Yhteisöjen kirkko tarkoittaa seurakuntaa, missä ihmiset saavat kasvaa hengellisesti, olla mukana toiminnassa ja se on kulttuuriltaan yhteisöllinen. Jumalanpalvelus nähdään pysyvänä jumalanpalvelusyhteisönä. Tämä tarkoittaa sitä, että seurakuntalaisilla on keskinäisiä ystävyys-suhteita, missä voidaan jakaa yhteisiä arvoja ja kokea yhteenkuuluvuutta. Jokainen kokee voivansa vaikuttaa seurakunnassa. He myös ottavat omatoimisesti vastuuta. Ihminen etsii kolmea asiaa yhteisöstä: ihmissuhteita, itselleen merkityksellisiä asioita ja oppimisen kokemusta. Nämä kolme tekijää voivat johtaa vapaaehtoistyöhön. (Pöyhönen 2019, 21, 28, 39.)

Seuraavissa alaluvuissa kerrotaan keskeisistä asioista, mitä yhteisöt usein pitävät sisällänsä. Ensiksi jokainen tarvitsee ihmissuhteita ja yhteisöllisyyttä. Toiseksi yhteisöä on hyvä rakentaa vapaaehtoisten varaan. Kolmanneksi tarvitaan työntekijöitä, jotka johtajina antavat tilaa näille vapaaehtoisille. Neljänneksi seurakunnan visio ja suunta ovat selkeitä jokaiselle.

4.3.2 Ihmissuhteiden merkitys

Yhteisöjen tavoitteena on olla ulospäin suuntautuneita. Uusia ihmisiä otetaan vastaan ja he löytävät oma paikkansa. Mikään seurakunta ei toimi täydellisesti ja yhteisön sisällä on aina kysyttävä, miten hyvin uusia ihmisiä kohdataan. (Modeus 2014, 45.) Tutkimusten mukaan ihminen tekee ensimmäisten minuuttien aikana päätöksen siitä jääkö hän seurakuntaan. Monet kokevat jäävänsä yksin monissa seurakunnan tilaisuuksissa, vaikka se mahdollistaa tarkkailemisen. Tervetuloitoivottajat ovat yksi ratkaisu yksinäisyyteen. He ottavat uudet ihmiset vastaan ja toivottavat heidät tervetulleeksi. Tavoitteena on saada ihmiset käymään uudestaan ja löytämään ystäviä, mikä on pääasiallinen syy jäädä seurakuntaan. Seurakunnan ulkopuolella on mahdollista järjestää yhteisiä illanviettoja. Toiminta voi sisältää elokuvan katsomisesta aina retkeilyyn. Siinä voi olla hengellistä ohjelmaa tai ei laisinkaan. Leirit luovat tilan ja mahdollisuuden tehdä uusia tuttavuuksia. (Pöyhönen 2019, 63, 65, 67, 69–70, 72.)

Yksi keino luoda ihmissuhteita on liittyä pienryhmään. (Kilkki, T & Kilkki, M 2012, 23). Messussa käyminen ei ole ihmisen ainut tavoite. Puolen vuoden käynnin jälkeen on todennäköistä, että kävijä jää pois seurakunnan kuvioista, jos hän ei luo syvempiä ihmissuhteita. Sitä varten pienryhmät ovat olemassa. Ne mahdollistavat syvempien ihmissuhteiden toteutumisen, henkilökohtaiset kysymykset ja hengellisen kasvun, kun saa olla osa porukkaa eikä huku sunnuntai messun massan sekaan. Ainoa heikkous on uuden ihmisen pääsy ryhmän sisälle. Se johtaa vääjäämättä siihen, että kaikkien roolit muuttuvat sen myötä. (Ebeling & Sandberg 2012, 116-117 ; Pöyhönen 2019, 68–69, 74.)

Modeus unelmoi seurakunnasta, jossa ihmiset löytävät oman paikkansa ja kokevat olonsa kotoisaksi. Seurakunnan tulee olla ihmisille henkilökohtaisesti merkityksellinen paikka. Se koskettaa, vaikuttaa elämään ja synnyttää kokemuksen joukkoon kuulumisesta. Turvallisen ja merkityksellisen ympäristön seurauksena syntyy tarve itsensä toteuttamiselle ja saada muilta arvostusta. Ihmisellä on kaksi tarvetta: olla tarvitseva ja kokea olonsa tarpeelliseksi. Turvallinen ympäristö huomaa ja antaa tilaa ihmisen erilaisuudelle. Moninaisuus on iso osa seurakunnan elämää. Ihmiset tulevat kaikenlaisista taustoista ja ovat eri ikäisiä. On helpompi jäädä osaksi seurakuntaa, kun löytää ihmisiä, joihin samaistuu. Esimerkiksi jos vanhoja käy, sinne löytävät muut ikäihmiset, mutta eivät todennäköisesti nuoret. Heikkous on osa seurakunnan elämää, mikä vahvistaa sitä, että tarvitsemme toisiamme. (Modeus 2014, 63, 76, 86, 89, 101-102.)

4.3.3 Vapaaehtoisuus, kantava voimavara

Vapaaehtoisuuden käsite nähdään tänä päivänä helposti työntekijöiden vision tai tarpeen kautta. Tulevaisuudessa vapaaehtoisuus halutaan muuttaa spontaaniksi vaikuttamiskeinoksi, missä jokainen voi käyttää omaa osaamistaan. Se syntyy ihmisen sisäisestä tarpeesta vaikuttaa. (Arikka & Naatus 2019, 122–123.) Suomalaisten suhtautuminen vapaaehtoistyöhön on positiivinen. Yleisin syy, miksi monet eivät ole tehneet sitä, koska kukaan ei ole heiltä kysynyt. (Salminen, 48.) Arikka ja Naatus (2019, 125, 127) päättelevät ihmisten tulevan vapaaehtoistoimintaan, koska 1) he kokevat voivansa käyttää omaa

ammattitaitoansa 2) vaikuttaa 3) olla osallisena ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa ilmiöissä. Vapaaehtoisuus syntyy omien tai yhteisöjen arvojen, yhteisöllisuuden ja merkityksellisyyden pohjalta. Vapaaehtoisuus on toisin sanoen seuraus tai lopputulos ja sitä ennen hän kokee saavansa jotakin yhteisöltä.

Modeuksella on samankaltaisia ajatuksia, kuin Arikalla ja Naatuksella liittyen vaikuttamiseen, yhteisöllisyyteen ja merkityksellisyyteen. Hän vaikuttaa olevan samaa mieltä siitä, että vapaaehtoisuus ei ole kaiken alku, vaan lopputulos. Modeuksen (2014, 46–47, 69, 112) mukaan ensiksi on luotava yhteisöstä tärkeä paikka, jossa voi jakaa elämää, niin iloja kuin suruja, ja jossa on matala kynnys kysyä kysymyksiä. Osallistuminen ei lähde liikkeelle tekemisestä, vaan siitä, että kokee olonsa kotoisaksi. Toiseksi tekemisen tulee olla merkityksellistä ja tuottaa jossain määrin iloa. Näin saadaan ihmisiä sitoutumaan toimintaan. Kolmanneksi ihmiset tarvitsevat kokemusta siitä, että voivat osallistua ja vaikuttaa lopputulokseen.

Pöyhösen (2019, 140–141, 148, 152) mielestä seurakunnan tulee vastata kysymykseen: ”miksi teemme tätä?”. Se saa ihmiset motivoitumaan ja sitoutumaan. Vapaaehtoisuuden kautta on tavoitteena lisätä seurakuntalaisen omistajuutta. Sitoutuminen voi olla kuitenkin hankalaa tämän päivän ihmisille. Ratkaisuna sille tarjotaan lyhyempiä projekteja, joissa ilmenee alku ja loppu. Selkeä struktuuri ja aloitus/lopetusajat saavat ihmiset todennäköisemmin mukaan. Toinen vapaaehtoisuutta madaltava kynnys on vapaus lopettaa palveleminen ja siitä kieltäytyminen hyvällä omalla tunnolla. Modeus (2014, 41–42) kirjoittaa vapaudesta siten, että seurakunnan tulee antaa tilaa kahdenlaiselle osallistujalle: niille, jotka haluavat vain osallistua ja niille, jotka kaipaavat yhteisöllisyyttä ja haluavat tulla näkyväksi.

Yhteisöllinen messu lähtee liikkeelle, kun työntekijä kerää ihmisiä kasaan ja ideoimaan. Kaikki ideat ovat sallittuja, vaikka ne tuntuvat tavoittamattomilta. Ihmiset lähtevät mukaan tekemään ja palvelemaan, kun he ovat luoneet merkittäviä ihmissuhteita seurakunnassa. (Pöyhönen 2012, 25–27.) Seurakuntaa voi rakentaa seurakuntaryhmien varaan, jotka vastaavat jumalanpalveluksesta.

Malli antaa joustoa ja mahdollisuuksia toteuttaa näkyviä ja vähemmän näkyviä tehtäviä. Lopputuloksena syntyy toimijuuden vahvistuminen ja tekijöille tunne, että he ovat myös toivottamassa ihmisiä seurakuntaan. (Modeus 2014, 98–100.) Toimijuuden lisäksi vapaaehtoisuus rakentaa yhteisöä ja yhteisöllisyyttä. Siinä tehdään yhdessä asioita ja tavoitellaan samoja asioita, mitkä tuovat eri tavoin ajattelevia ihmisiä yhteen. Yhteinen tehtävä yhdistää ihmisiä. (Viljanen 2012, 102; Kilkki, T & Kilkki, M 2012, 24.) Modeus (2014, 109) näkee yhdessä tekemisen merkittävä keinona päästä sisälle seurakuntapiireihin.

4.3.4 Johtajuus tukee yhteisöä

Yhteisöllisen kulttuurin luominen vie aikaa. Se vaatii työntekijöiden luottamusta, asioiden irti päästämistä, selkeyttä ja tilan antamista. Luottamus johtaa luovuuteen ja innostuneisuuteen. Luottamus säilyy silloinkin, vaikka asiat menevät pieleen ja tehdään virheitä. (Pöyhönen 2019, 135; Modeus 2014,) Keskinäinen luottamus synnyttää tilan, missä kynnyksien erilaisten tunteiden näyttämiselle laskee. (Modeus 2014, 76).

Perinteisesti johtajan ideoita ja näkyä on toteutettu ja sitä varten on hankittu vapaaehtoisia. Uusi lähestymistapa taas painottaa vapaaehtoisten näkyä. Siinä johtajan tehtävänä on olla heidän ideoitansa tukemassa. (Pöyhönen 2019, 137.) Työntekijöiden rooli vaihtuu tekijöistä mahdollistajiksi ja innostajiksi. Tärkeäksi tekijäksi tulee vastuun jakaminen. Se ei kuitenkaan poissulje, etteikö heidän ammattitaitoansa tarvitse jatkossakin. (Modeus 2014, 116–117.) Työntekijän on hyvä antaa perehdytystä tehtävään, olla mahdollistamassa seurakuntalaisen kasvua, tukea prosesseissa ja kannustaa, jotta oma potentiaali löydetään. (Modeus 2014, 112, 77, 68.) Tavoitteena on tehdä seurakuntalaisista yksi kokonainen joukkue, joka ottaa yhdessä vastuuta seurakunnasta. (Pöyhönen 2019, 58.)

Työntekijän rooli on olla johtajien johtaja. Hän on se, joka valtuuttaa seurakuntalaisia johtajiksi erilaisiin tehtäviin ja tiimien perustamiseen. Näin tekijöiden määrä ja seurakunnan kasvu moninkertaistuvat. (Pöyhönen 2019, 171.) Yhteisön kasvu korreloi johtajien määrän kanssa. Jos uusia johtajia ei

synny, samalla tyrehtyy yhteisön kasvu (Pöyhönen 2019, 179). Seurakunnan työntekijöiden antaessa vastuuta seurakuntalaisille mahdollisestaan suuremman joukon kohtaaminen. (Modeus 2014, 98). Toimivaksi malliksi on koettu tiimien perustaminen. Jokaiselle tiimille on annettu johtaja, jolle on annettu valtuuksia sen johtamiseen. Tiimin tarkoituksena on huolehtia jostakin seurakunnan osaluueesta ja sen kautta mahdollistetaan yhteisöllisyys ja ihmissuhteet. (Pöyhönen 2019, 155.)

Terveellinen yhteisö ja sen kasvu tarvitsevat johtajaa, joka on valmis ottamaan kritiikkiä. Mikäli hän ei ole sitä valmis tekemään, monia epäkohtia jää ilmaan. Hyvä yhteisö saatetaan nähdä sellaisena paikkana, missä ei tapahdu mitään ristiriitoja. Näin ei kuitenkaan ole. Kritiikki ei usein kohdistu johtajaan vaan yhteisön tapaan toteuttaa asioita käytännössä. Se on seurakuntalaista tapaa näyttää, että he ovat sitoutuneita ja yhteisö merkkää heille paljon. (Pöyhönen 2019, 90–91.)

4.3.5 Jaettu visio suunnannäyttäjänä

Selkeä visio ohjaa seurakunnan suuntaa. Se kertoo, miksi olemme olemassa. Se saa ihmiset sitoutumaan toimintaan ja toteuttamaan asioita, mitkä ovat linjassa näyn kanssa. Vision toisto saa ihmiset omaksumaan sen. (Kilkki, T & Kilkki, M 2012, 23–24.) Päämäärät ja tavoitteet tulee olla selkeitä jokaiselle, jotta tiedetään seurakunnan suunta. Vision on hyvä olla seurakunnan jakama. (Modeus 2014, 67, 69). Yksi seurakunnan visio voi olla esimerkiksi opetuslapseuttaminen. Pöyhösen (2019, 100, 113, 124) mukaan kristitty ja opetuslapsi eroavat sillä tavoin, että opetuslapsi huolehtii omasta kasvustansa. Jokainen on itse vastuussa omasta kasvustaan ja oppimisestaan. Jeesuksen malli opetuslapsilleen lähti liikkeelle hänen opetustensa kuuntelemisesta. Seuraava askel oli toteutus. Sen jälkeen käytiin yhteistä keskustelua ja analysointia tapahtumista. Seurakunnan kulttuurilla on suuri vaikutus ihmisen hengelliseen kasvuun erityisesti, jos se on opetuslapseuttava.

Kaikissa toiminnoissa on hyvä olla sama päämäärä ja tavoitteet. Näin ne eivät ole irrallisia. Näiden toimintojen keskipisteenä toimii jumalanpalvelus.

(Modeus 2014, 32). Jos yhteisöllä on samat päämäärät ja tavoitteet, se näkyy todennäköisesti toimijoiden määrän kasvuna. (Kalliokoski 2016, 139.) Kauniiden sanojen ja lauseiden lisäksi tarvitaan konkreettisuutta: Aikatauluja, menetelmiä ja ihmisiä, jotta voidaan toteuttaa asioita. (Modeus 2014, 70.) Matkan varrella sattuu epäonnistumisia. Niiden tapahtuessa muistutetaan unelmista ja etsitään uutta lähestymistapaa. (Modeus 2014, 71.) Yhteisöllä tulee olla jokin tehtävä, jotta se voi pysyä elossa. Jyväskylän kohtaamispaikka käyttää englannin kielistä slogania: "up, in ja out". "Up" rohkaisee syventymään omassa suhteessaan Jumalan kanssa, "in" korostaa keskinäinen yhteyden tärkeyttä ja "out" sitä, että uusilla ihmisillä on matala kynnys tulla yhteisöön. (Kilkki, T & Kilkki, M 2012, 21–22.)

5 TUTKIMUKSEN YHTEISTYÖTAHOT

Opinnäytetyöllämme on useita yhteistyötahoja. Tutustuimme ja tutkimme kolmen jumalanpalvelusyhteisön toimintaa. Nämä yhteisöt olivat Uusi Verso Tampereella sekä Agricolamessu ja Verkosto Helsingissä. Opinnäytetyömme suunnittelusta asti olemme käyneet keskusteluja nuorisosihteerin Tarja Liljendahl kanssa. Hän työskentelee Lasten ja nuorten keskus ry:ssä, joka tunnetaan opinnäytetyöprosessin alkuvaiheissa nimellä Nuori kirkko ry. Tämä valtakunnallinen palvelujärjestö tukee lasten ja nuorten toimintaa evankelisluterilaisen kirkon piirissä. Se toimii muun muassa Nuorten aikuisten vaikuttamisryhmän, NAVI:n, kattojärjestönä. (Lasten ja nuorten keskus. Meistä. Tietoa meistä.) Koska Liljedahl koordinoi NAVI:n toimintaa, näiden tahojen kanssaan oli luontevaa tehdä yhteistyötä. NAVI:n edustajista muodostui työryhmä opinnäytetyömme tueksi. Se on ollut mukana muun muassa kirjoitustuen, tutustumisvierailun ja tutkimustulosten jatkohyödyntämisen puitteissa. Huomionsa tutkimuksellemme on antanut myös teologian maisteri Pietari Hannikainen, joka on tehnyt kyselypohjaisen väitöstutkimuksensa messuyhteisöistä Helsingin yliopistolle (Pietari Hannikainen, henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2020). Edellä mainitut tahot ovat olleet yhteistyössä opinnäytetyöprosessimme aikana ja tukeneet tutkimuksen hyödyntämisessä kirkon kentällä.

Uutta versoa kuvaillaan luovaksi ja ulospäin suuntautuvaksi. Seurakunnan suurin kävijäryhmä on nuoret aikuiset, mutta sinne ovat tervetulleita myös nuoremmat ja vanhemmat. (Uusi Verso. Esittely.) Messut järjestetään joka toinen viikko Pispalassa ja joka toinen Hervannassa. (Uusi Verso. Messut). Uusi verso toimii rinnakkaismessuna, jonka virallinen järjestäjätaho on Tampereen seurakuntayhtymän kasvatustyö. Yhteisölle on annettu autonomia päättää omista asioistaan. Tätä mallia on toteutettu myös Englannissa. Työstä on annettu vastuu työntekijälle, jolla on kutsumus kyseiseen työhön. (Pöyhönen 2019, 45.) Messujen lisäksi on olemassa erilaisia talleja. Näitä talleja kuvataan ”pienyhteisönä”, joissa keskeisenä visiona on kasvaa lähemmäs Jumalaa. Tallit on suunnattu eri elämäntilanteissa oleville kristityille ja kaikille, jotka ovat

toiminnasta kiinnostuneita. Yhdessä tallissa äidit voivat saada vertaistukea ja toisessa voi kysyä asioita kristinuskoon liittyen. Tallit voivat kokoontua missä tahansa. (Uusi Verso. Tallit.)

Agricolamessu pyörii Mikael Agricolan kirkolla, Helsingissä. Yhteisö on toiminut Helsingin tuomiokirkkoseurakunnan alaisuudessa jo vuodesta 2009 omana Agricolaliikkeenään. Liike on ollut rakentamassa Helsingin keskustaan uudenlaista seurakuntaelämää. Agricolaliikkeen verkostoon kuuluu Tuomiokirkkoseurakunnan lisäksi Helsingin seurakuntayhtymä, Tuomasmessu ja HelsinkiMissio. Seurakunnan nuorisotyö painottuu Agricolan kirkolle, joten kävijöissä on paljon nuoria, nuoria aikuisia ja aikuisia. Keskiviikkoillan messut ovat monelle heistä tärkeä osa viikkoa. (Helsingin seurakunnat. Mikael Agricolan kirkko. Artikkelit.) Messuja rakennetaan yhdessä tiistai-iltaisina, jolloin vastuuta kantaa työntekijöiden lisäksi useat vapaaehtoiset. Nettisuvuilla Agricolamessua kuvataan uuden sukupolven luterilaiseksi messuksi, jossa ”yhdistyvät niin suoraviivainen kulttuuri kuin vahva usko Raamatun sanaan”. Agricolamessun ominaispiirteinä ovat oma Cola-app ja Cola tribe eli heimo, johon kaikki halukkaat kuuluvat. (Agricolamessu.) Ajatus heimosta on mukana yhteisön puheissa ja teemoissa. Lisäksi he ovat hyödyntäneet muita nykyaikaisia välineitä kuten videoita, valoja ja äänentoistotekniikkaa.

Helsingissä toimiva Verkosto on yhdistyspohjainen seurakunta. Seurakunta on yhdistyspohjainen, koska sen perustamisen aikoihin ei ollut mallia yhteisötoiminnalle. Seurakunta saa kävijöiltään rahoituksen, joka mahdollistaa työntekijöiden palkkaamisen ja toiminnan. Verkostolla on yhteistyösopimus paikallisen seurakunnan kanssa. (Pöyhönen 2019, 45; Piispainkokouksen työryhmä 2016, 15.) Verkosto on toiminut vuodesta 1999 lähtien. Siellä käy paljon nuoria aikuisia ja lapsiperheitä. Yhteensä kävijöitä on lähemmäs 300. Monet ovat mukana seurakunnan pienryhmissä, joita on noin 50. Sunnuntain jumalanpalvelusten ja pienryhmien lisäksi Verkostolla järjestetään alfakursseja, aamurukouksia, koulutusviikonloppuja sekä yhteisöpäiviä. Työntekijöiden tehtävänä on toimia vapaaehtoisten koordinaattoreina, kun vapaaehtoiset vastaavat esimerkiksi musiikista. Verkosto on yhteisöliikkeen edelläkävijöitä Suomessa. Se on innostanut muita luomaan omia yhteisöjä. Liike näkee

olevansa osa paikallisseurakuntia ja lisäävänsä moninaisuutta niiden sisälle. Teologisena keskipisteenä ovat Kristus, armo ja inklusiivisuus. Verkosto haluaa seurakunnan olevan koti ihmisille ja minne on helppo tulla sellaisenkin ihmisen, joka ei tunne kristillisiä perinteitä. Tavoitteena on, että jokainen löytää oman paikkansa yhteisöstä. (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 14–15.)

6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tarkoituksenamme on selvittää valittujen jumalanpalvelusyhteisöjen (Agricolamessu, Uusi Verso ja Verkosto) toimivia käytänteitä, jotka vaikuttavat nuorten aikuisten osallisuuden kokemukseen. Toimivat käytänteet tarkoittavat yhteisön niitä rakenteita ja tapaa toimia, jotka vahvistavat jäsentensä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Tutkimuksemme tavoitteena on kuulla seurakunnissa käyviä nuoria aikuisia ja välittää heidän kokemuksiaan kaikille, joka haluavat olla kehittämässä seurakuntien toimintaa ja osallisuutta. Toivomme, että seurakuntakävijöiden kokemukset voisivat olla esimerkkeinä ja rakennuspalikoina niin muille seurakuntalaisille ja vastuunkantajille kuin työntekijöillekin. Eri seurakunnat tarvitsevat toimivia käytänteitä, joita sen jäsenet voivat hyödyntää omassa yhteisössään. Tutkimuksen kohderyhmäksi olemme valinneet nuoret aikuiset, sillä aiempien tutkimuksien mukaan heistä monet ovat vieraantuneet kirkosta. Vaikka nuoret aikuiset ovat erityisen huomion kohteena, samoja asioita voi peilata myös muihin ikäryhmiin.

Tutkimuskysymyksiämme on kolme kysymystä:

1. Miten nuoret aikuiset määrittelevät osallisuuden jumalanpalvelusyhteisössä?
2. Mitkä tekijät vahvistavat ja mitkä tekijät heikentävät nuorten aikuisten koettua osallisuutta jumalanpalvelusyhteisössä?
3. Mitkä ovat merkityksellisiä tekijöitä seurakunnan toiminnan toteuttamisessa nuorten aikuisten näkökulmasta?

6.2 Ryhmähaastattelu tutkimusmenetelmänä

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmäksi valitsimme kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Suomessa tätä tutkimuslajia on kuvailtu lisäksi sanoilla

tulkinnallinen, ihmistieteellinen ja ymmärtävä tutkimus. Nämä sanat kertovat laadullisen tutkimuksen erilaisista perinteistä, sen laajuudesta ja luonteesta. Laadullisen tutkimuksen tutkimusmetodin ensisijainen tehtävä on auttaa ratkaisemaan määritetty ongelma. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 16, 68.) Tämä tarkoittaa, että tavoitteenamme on selvittää osallistujien kokemuksia osallisuudesta ja sen toteutumisesta jumalanpalvelusyhteisöissä.

Toteutimme aineiston keruun puoli strukturoidulla ryhmähaastattelulla. Haastattelumetodia voisi kutsua myös teemahaastatteluksi, sillä haastattelussa keskityimme asioihin ja teemoihin, jotka muodostuivat tutkimusongelman eli tutkimuskysymysten asettelusta ja tarkoituksesta. Puolistrukturoitu haastattelu etenee keskeisiin käsitteisiin tutkimusongelmaan perustuvien kysymysten varassa. Tässä metodissa on vapaus tarkentaa ja syventää kysyttyä vastausten perusteella. Haastattelun tarkoituksena on kerätä mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta ilmiöstä ja löytää vastauksia esitettyihin ongelmiin. Tällöin haastatteluun pyydetään henkilöitä, joilla on tietoa ja kokemusta aiheesta. Haastattelu mahdollistaa vuorovaikutuksen, jossa voidaan tarkentaa sanamuotoja sekä toistaa tai oikaista kysymystä. Joustavassa haastattelussa on mahdollisuus esittää kysymykset tutkijan hyväksi katsomassa järjestyksessä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85–88.)

Ryhmähaastattelu on ollut harvinaisempi aineistonkeruumenetelmä. Alkujaan menetelmään on käytetty kustannustehokkaana tapana saada tietoa yksilön ajatuksista ryhmässä. Nykyisin tutkimukseen johtavassa ryhmähaastattelusta painotetaan ryhmän dynamiikkaa, prosesseja ja keskinäistä vuorovaikutusta. Näiden kautta osallistujat muodostavat ryhmänä käsityksiä esillä olevista aiheista. Ryhmässä ei toteudu enää vain haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutussuhde. Perustellessaan näkemyksiään tai kokemuksiaan ryhmänjäsenten on otettava toisten mielipiteet huomioon, on hän sitten samaa mieltä asiasta tai ei. Vuorovaikutuksen kautta yhteistyönä syntyy ryhmäläisille kuva ja tieto todellisuudesta, johon myös haastattelija on vaikuttamassa. Tutkijan rooli ei korostu niinkään haastattelijana, vaan enemmän keskustelun ohjaajana ja rakentajana. (Pietilä 2010, 212–215.)

Haastattelimme jokaisen kolmen jumalanpalvelusyhteisön (Agricolamessun, Uuden Verson ja Verkoston) jäseniä omana ryhmänä. Pyysimme haastatteluun erilaisista taustoista ja elämäntilanteista tulevia nuoria aikuisia. Kevään COVID-19 epidemiatilanteen takia jouduimme muuttamaan suunnitelmiamme. Ehdimme tutustua NAVI:n edustajien kanssa kolmen sijaan vain yhteen jumalanpalvelusyhteisöön paikan päällä. Tutustumisen lisäksi vierailun tarkoituksena oli havainnoida yhteisön toimintaa ja saada haastateltavia sekä video- että ryhmähaastatteluun. Muutoksien myötä keskityimme tutkimuksessa ryhmähaastattelujen toteuttamiseen. Saimme apua haastateltavien löytämiseen yhteisöjen työntekijöiltä ja tuttavaverkostoista, joita meillä oli kyseisessä jumalanpalvelusyhteisössä. Haastateltavat löytyivät suurimmaksi osaksi kyselemällä yksittäisiltä henkilöiltä kiinnostusta haastatteluun, vaikka laitoimme yleisen kutsun yhden yhteisön sosiaaliseen mediaan.

Haastateltavalla on oikeus tietää, mistä tutkimuksessa on kyse. Kattavimman tiedon saamiseksi on perusteltua kertoa haastateltavalle tutkimuksen aihe ja haastattelukysymykset etukäteen. Tällöin he voivat valmistautua haastatteluun. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85–86.) Olimme yhteydessä haastateltaviin sähköpostin ja WhatsAppin kautta. Lähetimme heille Ennakkotieto- ja suostumuslomakkeen (LIITE 1) sähköpostilla ennen haastattelua. Lomakkeessa kerroimme lyhyesti opinnäytetyömme tarkoituksesta ja haastattelun toteutuksesta. Kysyimme haastateltavien seurakuntataustasta viidellä kysymyksellä sekä pyysimme suostumuksen tallentaa ja käyttää haastattelua opinnäytetyömme aineistona.

Ryhmähaastatteluun ilmoittautui jokaisesta jumalanpalvelusyhteisöstä 4–7 nuorta aikuista. Kaiken kaikkiaan haastateltavia oli 17. He olivat iältään 22–34-vuotiaita ja edustivat eri elämäntilanteessa eläviä jumalanpalvelusyhteisön kävijöitä. Jokaisesta haastattelusta löytyi perheellinen edustaja, jotka toivat lapsiperheen kokemuksta osallisuuden toteutumisesta. Haastateltavat olivat olleet omassa yhteisössään mukana parista kuukaudesta seitsemään vuoteen. Osa heistä oli satunnaisia messussa kävijöitä ja osa toimi aktiivisesti vapaaehtoisena tai vastuunkantajana. Kaikilla haastateltavilla oli kerrottavana omat kokemuksensa jumalanpalvelusyhteisöstä, jossa ovat olleet mukana. Jokainen

sai kertoa kokemuksiaan osallisuudesta omasta näkökulmastaan. Haastattelut kestivät yhdestä ja puolesta tunnista kahteen ja puoleen tuntiin.

Haastattelut toteutuivat maaliskuuhun aikana etäyhteyksin. Käytimme haastattelualustana Microsoftin Teams-verkkoalustaa, joka mahdollisti ryhmävideopuhelut Internetissä. Microsoftin verkkoalustaa on käytetty paljon ryhmien työskentelyalustana esimerkiksi Suomen evankelisluterilaisen kirkon piirissä. Palvelimen ominaisuuksiin kuuluu nauhoitus, joka mahdollisti haastattelun taltioimisen ja siihen palaamisen myöhemmin. Taltioinnin varmistamiseksi nauhoitimme ryhmähaastattelut myös puhelimeen tutkimuksen ajaksi. Kameran käyttäminen haastattelussa ei ollut pakollista, mutta kaikki osallistujat olivat kuitenkin valmiita käyttämään sitä Team-kokouksen aikana. Alustan kautta vuorovaikutteinen ryhmähaastattelu oli mahdollinen ja ryhmän jäsenet pystyivät näkemään toisensa etänä, vaikka haastattelun toteutuminen verkossa toi omat haasteensa. Esimerkiksi videoyhteyden kautta ei ollut samalla lailla mahdollista tulkita toisten haastateltavien sanomisia tai tietää, milloin on sopiva väli aloittaa oma puheenvuoro. Välillä heikko Internetyhteys aiheutti haasteita, kun puheesta oli vaikea saada selvää tai taustalla oli hälyääniä.

Käytimme haastattelun pohjana avoimia kysymyksiä. Kysymykset esitettiin haastateltaville kysymysryppäinä (LIITE 2), mikä tarkoittaa kahdesta viiteen kysymystä kerrallaan. Kysymysryppäissä oli johtoajatus, jota sanoitimme ääneen ja, jota selvitimme apukysymysten avulla. Tarkoituksena ei ollut syventyä kaikkiin annettuihin kysymyksiin, vaan haastateltava saattoi vastata johtoajatukseen tai sitä kuvaavaan kysymykseen, josta syntyi koko ryhmän yhteistä keskustelua. Hyödynsimme verkkoalustan yhteistä keskustelualuetta, jonne kysymykset oli mahdollista laittaa kaikkien nähtäville. Ohjeistimme haastattelun alussa siihen, että kaikki saavat ensin vastata satunnaisessa järjestyksessä käsiteltävään aiheeseen. Tämän jälkeen haastateltavia pyydettiin kertomaan mieleen tulleita ajatuksia ja kommentoimaan toisten puheenvuoroja omilla mielipiteillään. Kehotimme heitä vuorovaikutteisuuteen. Kysymysten järjestys vaihteli ryhmähaastatteluiden kesken. Siirryimme seuraavaan kysymyskokonaisuuteen sen mukaan, mihin suuntaan keskustelu oli kulkenut. Haastattelijat esittivät tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä.

6.3 Aineiston analysointi

Valitsimme aineiston analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin, jossa hyödynsimme aineiston jäsentämisessä teemoittelua. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Kun sisällönanalyysilla tarkoitetaan nähtyjen, kuultujen tai kirjoitettujen sisältöjen analyysin teoreettisesti väljää viitekehystä, se pitää sisällään monenlaisia analyysimenetelmiä ja -kokonaisuuksia. Varsinaisena analyysitekniikkana teemoittelu tarkoittaa aineiston pilkkomista ja luokittelua erilaisten ajatuskokonaisuuksien mukaan. Analyysin avulla etsitään tiettyä teemaa havainnollistavia näkemyksiä ja vertaillaan niiden esiintymistä aineistossa. Olennaista ei ole niinkään lukumäärät, vaan mitä eri teemoista on sanottu. Lisäksi hyödynsimme analyysissa induktiivista päättelylogiikkaa, jossa tutkimusaineiston pohjalta päättely kulkee yksittäisistä teemoista kohti yleisempää käsitystä luoden teoreettisen kokonaisuuden. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 91, 93, 95.)

Käsittelimme vastaukset sisällönanalyysillä käyttäen induktiivista lähestymistapaa. Analyysin avulla pääsimme selville haastateltavien kokemuksista ja niistä löytyvistä yhtäläisyyksistä. Teoreettinen kokonaisuus toimi työmme viitekehystenä, kun etsimme tutkimusaineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Haastattelun vastauksista yhdistelimme suurempia kokonaisuuksia, jotka kertoivat osallisuuden kokemuksen aikaan saamista tekijöistä.

Litteroimme eli kirjoitimme ryhmähaastattelujen taltioinnit sanatarkasti puhtaaksi kirjoitettuun muotoon (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2018, 222). Luettavuuden takia jätimme kirjoittamatta äännähdykset ja täytesanat, jotka eivät vaikuttaneet saatujen vastausten sisältöön. Litteroitua aineistoa oli kaiken kaikkiaan 58 sivua, kun käytimme rivivälinä 1 ja fonttikokona 12. Tutustuimme litteroituihin teksteihin huolella lukemalla aineiston läpi useampaan kertaan. Lihavoimme ja alleviivasimme kiinnostavat aiheet tekstistä pitäen mielessä tutkimuskysymykset. Pilkoimme ja yksinkertaistimme aineistoa löytääksemme sieltä esiin nousevia käsitteitä. Jäsentelimme tekstiä aineistossa toistuvien teemojen mukaan, jotta saimme analyysillemme alustavat teemat. Löytyneet teemat jäsentyivät jälleen

eri yläteemojen alle muodostaen ajatuskokonaisuuksia. Hyödynsimme teemojen jäsentämisen apuna taulukoita (LIITE 3) ja ajatuskaaviota. Tutkimme aineistoa ja taustoitimme teemoja yhä uudelleen järkeviksi kokonaisuuksiksi. Työstimme teemojen kokonaisuuksia koko tutkimuksen ajan, sillä osa teemoista jäi pois tai ne yhdistyivät toisen teeman kanssa. Kirjoitimme tutkimustulokset tähän raporttiin. Osa teemojen nimistä haki muotoaan vielä raportin kirjoitusvaiheessa.

Analyysivaiheessa kiinnitimme huomiota, että analyysi oli johdettavissa aineistoon ja tulokset olivat perusteltuja. Kaikesta, mitä raportoimme, poistimme tutkimukseen osallistuneiden tunnistetiedot, jotta haastateltavat pysyvät tunnistamattomissa. Opinnäytetyön raportissa emme käyttäneet myöskään jumalanpalvelusyhteisöjen nimiä, kun vertailimme tuloksia keskenään ja kerromme niistä. Pidimme yhteisöt nimettöminä sekä yhteisöjen itsensä, että haastateltavien anonymiteetin takia. Tuloksista raportoidessa käytimme paljon suoria lainauksia haastatteluista, mutta muutimme nimet sulkuihin henkilön statukseksi yhteisössä tai haastattelussa esimerkiksi (vapaaehtoinen) tai (haastateltava). Lisäksi erilaiset ryhmämuotoiset toiminnot ja pienemmät ryhmät ovat muutettu muotoon (ryhmä) tai (pienryhmä).

7 TULOKSET

7.1 Tutkimustulokset: neljä kategoriaa

Sisältöanalyysin avulla tutkimusaineistosta nousi esille neljä keskeistä pääteemaa. Ensimmäinen teema on osallisuuden ilmeneminen jumalanpalvelusyhteisössä. Se kertoo, miten nuoret aikuiset määrittelevät osallisuuden yhteisössään käsitteenä sekä käytännön tasolla. Toinen kokonaisuus kertoo nuorten aikuisten tarpeista kolmen eri teeman kautta. Sosiaaliset suhteet, henkinen hyvinvointi sekä hengellinen yhteys ovat osallisuutta vahvistavia tekijöitä. Kolmantena pääteemana vaikuttaa seurakunnan kulttuuri, joka sisältää teemat johtaminen, innovaatio ja vapaus. Neljäntenä huomio kiinnittyi aineiston esiin tuomiin kehityskohteisiin, joihin nuoret aikuiset kaipasivat muutosta jumalanpalvelusyhteisössä koetun osallisuuden parantamiseksi. Nämä neljä pääteemaa muodostuivat alateemojen tarkastelun kautta luoden tutkimustulosten kokonaisuuden. Tulosluvun alaluvut ovat otsikoitu kolmea ensimmäistä pääteemaa kuvaaviksi. Ne käsittelevät kolmea pääteemaa hieman tarkemmin. Koska kehittämiskohteista löytyi paljon samankaltaisia alateemoja toisiin pääteemoihin verrattuna, niiden tuloksista on kerrottu vastaavien alateemojen kohdalla. Johtopäätöksissä jatkamme pääteemojen keskinäistä tarkastelua.

7.2 Osallisuuden ilmeneminen yhteisössä

Tutkimuksessa nuoret aikuiset kertoivat, mitkä konkreettiset asiat tukevat osallisuutta heidän mielestään. Tutkimustulokset ovat keskeisempiä poimintoja siitä, mitä nuoret aikuiset ajattelevat osallisuudesta ja miten he itse määrittelevät sitä.

Aineiston pohjalta osallisuuden kokemus voidaan jakaa kuuteen eri osaan:

1. Tietoisuus asioista
2. Henkilökohtaisesti kohdattu

3. Yhteenkuuluvuuden tunne
4. Hengellinen yhteys
5. Tekemisen kautta osa kokonaisuutta
6. Mahdollisuus suunnitella, toteuttaa ja vaikuttaa yhdessä

Ensimmäisenä korostuu tiedon merkitys. Osallistuja voi olla osallinen tietoisuuden kautta, kun hän saa tietoa yhteisöstä ja sen toiminnasta. häntä itseä koskevista asioista. Tietoisuutta voidaan lisätä kutsumalla ihminen mukaan jopa tekemään asioita. Yleinen kutsu voidaan esittää kaikille kävijöille esimerkiksi messun yhteydessä, mutta henkilökohtaisen kutsun kerrottiin olevan tehokkaampi kuin yleinen kutsu.

Kun kävijä on tullut henkilökohtaisesti kohdatuksi työntekijän tai vapaaehtoisen kautta, hän saa kokea, että hänet huomioidaan ja hänestä välitetään. Se on omakohtainen kokemus, jossa hänet otetaan osaksi yhteisöä. Kohtaamisen kautta osallistujaa myös pyydetään mukaan ja kannustetaan käyttämään lahjojaan. Työntekijän kohtaaminen ja hänen kiinnostuksensa ihmisestä on tärkeää. Kaikki nämä asiat nousivat esille aineistosta useampaan otteeseen.

Yhteenkuuluvuuden tunne syntyy porukkaan kuulumisen kautta. Se tarkoittaa, että ihminen kokee olevansa osa ryhmää ja sen jäsenten kesken on yhteys. Ryhmässä on vuorovaikutusta ja rohkaiseva ilmapiiri. Osallistuja kokee oman paikkansa yhteisössä, jossa on tilaa olla ja tehdä omilla taidoilla.

Vähä niin ku firmoissa, että tavallaan sillä on merkitystä sille yhdelle osakkaalle, et meneeks sil firmalla hyvin vai huonosti, kun se kokee omistavansa sen. Nii sama kirkossa tavallaan.

Asioita voi suorittaa kyllä. Niistä saattaa tulla hyvää jälkeä, mutta osallisuus tulee kuitenkin sen tekijöiden yhteyden kautta.

Hengellinen yhteys mahdollistuu nuorten aikuisten mukaan silloin, kun osallistuu messuun ja saa kokea yhteyden tunnetta toisten osallistujien ja Jumalan kanssa. Saa olla rehellinen hengellisesti vaikeidenkin kysymysten äärellä. Messuun voi osallistua monin eri tavoin kuten penkissä istumalla, lahjoittamalla kolehtiin tai tekemällä yhdessä messua.

Tavallaan se, että seurakuntana ollaan mukana lauluissa, uskontunnustuksissa tai siinä, että toivotetaan rauhaa toisillemme. Ollaan yhteydessä toisiin ja ollaan osallisena sitä messua.

Haastateltavat kokivat, että tekemisen kautta pääsee osaksi kokonaisuutta. He sanoivat, että tekeminen mahdollistaa vahvempaa osallisuutta. Tekemisellä haastateltavat tarkoittavat sekä messussa palvelemista että osallistumista pienempiin ryhmiin. Yhteisön tarpeiden mukaan on järjestetty paljon erilaista toimintaa, mihin kaikilla halukkailla on mahdollisuus päästä mukaan. Tekemisestä puhuttaessa korostettiin vapautta tehdä tai olla tekemättä sekä mahdollisuutta luoda uutta toimintaa ja hyödyntää omia lahjoja.

Esimerkiksi se, että mun omat taidot on otettu hyvin huomioon siinä, että mihi mua pyydettiin... Tosi hyvin otettu mukaan. Sit on myös hyvin kannustettu, että mihin tahansa voi mennä mukaan. Se ei rajoitu vaan siihen, että sinä osaat asian X, että teet vain sitä.

Vähä niin ku se, et ei mee vaan kattomaan sitä valmista palapeliä, et ”vau tulipas hieno”, vaan sä oot yks palanen siellä mukana.

Mahdollisuus suunnitella, toteuttaa ja vaikuttaa asioihin toteutuu, kun annetaan seurakuntalaisille/kävijöille vastuuta osaamisen mukaan. Työntekijä kantaa päävastuun, mutta messua sekä muita tilaisuuksia suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä. Kävijöille kerrotaan mahdollisuuksista osallistua ja heitä kannustetaan mukaan. Vapaaehtoisille osoitetaan kunnioitusta ja, että heitä tarvitaan, mutta heillä on vapaus valita osallistumisestaan.

Vapaaehtoiset saavat paljon vastuuta ja saavat palvella sellaisilla tavoilla, jotka ovat itse kullekin luontaisia ja joissa kenelläkin on osaamista. Messu toteutuu aitona yhteistyönä.

7.3 Nuoren aikuisen tarpeet jumalanpalvelusyhteisössä

7.3.1 Yksilö etsii ihmissuhteita

Haastatteluaineistosta selkeimmin nousi esiin haastateltavien kaipuu sosiaaliseen kanssa käymiseen ja ihmissuhteiden luomiseen. Kaikki

haastateltavat toivat haastattelussa esille jumalanpalvelusyhteisön sosiaalisia vaikutuksia elämäänsä. He kaipasivat tutustumispaikkoja, joissa pääsee tutustumaan seurakuntalaisiin tekemisen ohella. Itse messun lisäksi useimmat kokivat, että muun muassa messun jälkeiset jatkot, leirit, tallit, palvelu- tai vastuutehtävät, pienryhmät sekä tapahtumat toimivat luontaisina tutustumispaikkoina. Suuri osa haastateltavista koki viikoittaiset tapaamiset sosiaalisesti tärkeinä. He kertoivat messun ja muiden tapaamisten olevan osa sosiaalisten suhteittensa ylläpitämistä, sillä tilaisuuksissa on mahdollista nähdä hetki ystäviä, sisaruksia ja sukulaisia. Ylipäänsä oli merkityksellistä, että haastateltavat näkivät ja kohtasivat muita ihmisiä. Ihmisten kanssakäymistä kommentoitiin *”kivana yhteisöllisenä juttuna”*.

Sosiaalisesti tosi ihana hetki, kun voi nähdä niitä ystäviä, kavereita ja sit myös sisko käy siellä. Se on ainakin yks semmoinen paikka, missä heitä näkee. Aina ei jaksa töiden jälkeen. Se on sellainen mukava paikka kohdata.

Yhteisö alkoi tuntua omalta sitten, kun alkoi tuntea ihmisiä sieltä, ni sitte noi (ryhmät) varmaan nopeuttaa sitä ihan huimasti.

Yhteisön ulospäinsuuntautuneisuus koettiin merkityksellisenä siinä, miten hyvin yhteisöön pääsi mukaan. Uudet ihmiset toivotettiin tervetulleiksi ja otettiin vastaan. Ensimmäisistä kerroista yhteisössä monelle oli jäänyt mieleen, että pastori oli tullut juttelemaan ja toivottamaan tervetulleeksi. Yhdessä haastattelussa kerrottiin suklaapatukoiden antamisesta uusille kävijöille ja merkittävien elämäntapahtumien huomioimisesta messun aikana. Merkille pantavaa oli toteamus siitä, että joka kerta yhteisöön oli löytänyt uusia ihmisiä. Yhteisöissä rohkaistiin juttelemaan uusille kävijöille ja osassa messuista huomioitiin lähellä istuvat. Haastateltavat kertoivat ihmisiin tutustumisen vaikeuden ja kaikkien huomioimisen. Merkityksellisenä koettiin kynnyksen madaltamisen niin, että olisi entistä helpompi tutustua. Tietoisuutta oli sisäänpäin kääntymisen vaarasta, mitä haluttiin välttää. Haastateltavat toivoivat, että yhteisössä voisi vallita vielä vahvempi kohtaamisen ja yhdessä tekemisen ilmapiiri, jotta kaikki halukkaat pääsisivät osallisiksi toimintaan. Tähän ratkaisuksi ehdotettiin mukaan rohkaisemista ja kysymistä. Kaikissa haastatteluissa

korostettiin vapaaehtoisten tai seurakuntalaisten merkitystä uusien vastaanottamisessa, sillä työntekijöiden lisäksi kuka vain voi tuoda yhteisöön uusia jäseniä ja kutsua mukaan tekemään.

No kyllä mä voisin sanoa, että se jollain tavalla on myös ulospäin kääntynyt. Ehkä se, että miten siel otetaan vastaan ihmisiä. Et just niitä ekalla kerralla, kun sinne uskaltautuu, niin tällä hetkellä jaetaan suklaapatukoita niille ja toivotetaan tervetulleeksi aploodein. Ja jotenki joku siinä on, koska siis oli se mikä kerta vaan niin aina siel on uusia. Tai must se on niin ku ihan ihme.

Osa haastateltavista koki, että hänen yhteisössään oli melko luontevaa mennä juttelemaan ja tutustumaan uusiin. Kävijät koettiin helposti lähestyttävänä ja ystävällisinä, kun oli itse aktiivinen. Haastatteluissa oli myös useampia esimerkkejä, miksi ei ollut tutustunut uusiin ihmisiin. Muutama haastateltava sanoi viettäneensä aikaa vanhojen tuttavien kanssa. Haastateltavat toivat selkeästi esille fyysiseen ympäristöön liittyviä kehityskohteita. Yhteisön positiivisena ongelmana nähtiin suuret kävijämäärät, mutta tilojen koko nähtiin ongelmallisena. Tilat koettiin ahtaiksi, jolloin oli helpompi lähteä kotiin kuin tutustua uusiin ihmisiin kahvitellessa. Ahtaus aiheutti muun muassa levottomuutta ja jonotusta lasten kanssa. Yksi haastateltavista oli todennut pöytien käytön kirkkokahvien yhteydessä helpottavan tutustumista. Erityisesti lapsiperheiden kohdalla rajoittavaksi tekijäksi koettiin ajan puute, sillä lapsista huolehtiminen vei voimavarat seurustelulta tai tutustumiselta. Kuitenkin heillä oli kaipuu kohdata ihmisiä ja päästä paremmin sisään yhteisöön. Luontevimmaksi koettiin tutustuminen samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kanssa. Esimerkiksi lapsiperheet kokivat kohtaavansa messua paremmin omissa tapahtumissa tai pienryhmissä ja opiskelijat vastaavasti omissa tapaamisissaan.

Itse asiassa meil on ollu vähä sillee, et on jääny vähä vähemmälle. Siel on esimerkiksi lapsiperheille (perheryhmä), mikä kokoontuu pari kertaa kuussa. Siel on alle kouluikäisten lasten perheitä, mihin on ollu tarkoitus mennä, mut on vähä niin ku jääny... Ja sitte meidän kaks pariskuntaa, mitkä käy tuolla seurakunnassa, ni ollaan vaa perustettu siis oma raamattupiiri, et sitä meil on ollu viikottain, mut se ei nyt tavallaan virallisesti seurakunnan toimintaa, vaik se on vaa meidän ite laitettu. Ja sitte siellä olis tosiaan isille erikseen (ryhmä).

Tekeminen mahdollistaa sosiaalisia suhteita ja kanssa käymistä. Aineistoista nousi esiin se, että sosiaaliset suhteet mahdollistuivat paremmin joko saman elämäntilanteen tai tekemisen kautta. Perheellisillä tämä painottui enemmän samaan elämäntilanteeseen, kun taas perheettömällä yhdessä tekemiseen. Haastateltavilla oli monia kokemuksia siitä, kuinka palvelemisen kautta on luontevasti tutustunut ihmisiin, päässyt enemmän sisälle porukkaan ja kokenut roolinsa tarpeelliseksi. Useampi puhui ”erilaisesta yhteydestä” toisiin, kun he pääsivät palvelemaan ja rakentamaan yhteisöllisyyttä omilla taidoillaan. Musiikkivastuussa toiminut haastateltava sanoi yhteisten tapaamisten ja vuorovaikutuksen muodostuneen tekemistä paljon merkityksellisemmäksi. Yksi haastateltava oli avustanut messun tekniikassa. Sitä kautta hän oli päässyt mukaan yhteisöön, kokenut olonsa tärkeäksi ja sitoutunut osaksi sitä. Vapaaehtoisen motivaatioon tehdä asioita yhteiseksi hyväksi vaikuttaa se, että yksilöä ei nähdä vain resurssina tai hyötynä. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että heidän jaksamisestansa on kiinnostuttu jo ennen kuin ottaa vastaan vastuutehtäviä. Aito kiinnostus ja välittäminen esiintyvät selkeästi kaikissa kolmessa haastattelussa.

Se myös varmaan auttaa siinä niin kun tekemään aktivoinnissa se, että tietää että susta ollaan kiinnostuttu ja sun jaksamisesta ollaan kiinnostuttu.

Ja sit sillee sosiaalisesti no semmoista yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka syntyy just siitä tekemisestä.

Varsinki semmosta erilaista yhteyttä pystyy kokemaan sitten, ku myös pääsee palvelemaan jollain omalla taidolla tai jotain. Kantamaan kortensa kekoon niin sanotusti.

7.3.2 Henkinen hyvinvointi

Henkisen hyvinvoinnin teemaan liittyy vapaus. Yksilön vapautta on olla niin kuin on ja hyväksytään sellaisena. Ei ole yhtä muottia tai tapaa, miten pitäisi olla.

Epätäydellisyys ja keskeneräisyys oli sallittua eikä tarvinnut esittää *“parempaa kristittyä”*. Aineisto kertoi, että pienempi porukka on tiiviimpi ja siellä tulee enemmän jaettua asioita sekä siinä on helpompi luoda ihmissuhteita. Avoimuus korostui erityisesti yhdessä jumalanpalvelusyhteisössä. Useat sen jäsenet kokivat, että oli tilaa jakaa henkilökohtaisia ongelmia ja asioita. Tukea he olivat saaneet niin työntekijöiltä kuin koko yhteisöltä.

Komppaan kyl ihan täysin kahta edellistä paitsi (pappi) sielunhoidon ammattilaisena tietenkin liida sitä hommaa niin kyl mä koen, että oon saanu hirveesti myös muulta messuyhteisöltä tukea sekä hengellisessä sekä oman elämän asioissa. Esimerkiks omaa henkistä hyvinvointii koskevissa asioissa on tuettu koko yhteisön toimesta tosi paljon.

Turvallisuutta sanoitetaan useassa kohtaa aineistoa. Se pitää sisällään turvallisen ympäristön ja ilmapiirin, puheet, työntekijät sekä tutut asiat ja kaavat. Turvallista paikkaa kuvataan sanoilla: *“rento, koti, hyväksyvä ja lämmin”*. Työntekijä tukee, luottaa, ohjeistaa, rajoittaa tarvittaessa, on luotettava ja puhuu totta. Opetukset herättävät turvallisuuden tunteen, koska ne sisältävät hyvää asiaa. Monien haastateltavien aiemmat seurakuntakokemukset liittyivät samankaltaisiin yhteisöihin tai tuttuun tyyliin ja rakenteeseen. Jumalanpalvelusyhteisöihin olivat samaistuneet niin perusluterilaiset kuin vapaammissa kristillisissä suunnissa käyneet. Vaikka messussa arvostettiin uudenlaista toteutusta, selkeä kaava mahdollisti sen, että messun kulku tuli monella nopeasti tutuksi.

Mä voisin komppaa tota, että se toiminta on jotenki tervettä ja ite kokee sen niin ku turvalliseks ympäristöks, just siit, miten siel puhutaan ja miten siel kohdellaan toisii. Et sellasist asioist tulee se turvallisuuden kokemus.

Pakko vielä jatkaa se, että itellä on hyvinki luterilainen tausta ja hyvin konservatiivisesta luterilaisuudesta on kokemusta ja sit on vapaasuunnasta kokemusta niin sit tää oli siitä keskiväliltä turvallinen paikka ja hieman vapaampi. Se oli mulle sopiva yhdistelmä.

Messukaavalla on oma osansa siinä, että ehkä ihmiset kokee osallisuutta siitä myös, että ne tietää, miten tää homma toimii meillä.. Ku on käyny pari kertaa nii sit ne on jo niin ku tietää miten se toimii. Jos miettii vaik et joku tulis ihan uutena.

Seurakunta nähtiin paikkana, jossa saa ladata akkuja. Kaikissa haastatteluissa kerrottiin, että yhteisössä on mahdollisuus voimaantua ja saada voimia uuteen viikkoon. Messu antaa mahdollisuuden irrottautua arjesta. Tätä henkisesti tärkeää hetkeä kuvattiin sanoilla: *”lepohetki, pysähdyshetki, uudistushetki ja paikkana, jossa unohtaa arjen kiireet”*. Oma yhteisö koettiin lämpimäksi ja ihanaksi, johon oli helppo mennä. Perheelliselle messu on ollut pieni hengähdys arjesta, kun saa lapset hoitoon.

Mutta kyllä tuolla latautuu aina jotenki tai lataa akkuja ennemmin kuin tyhjentää.

Ite komppaan kans. Tulee kans voimaantunut olo hengellisesti ja henkisesti. Menee ehkä päällekkäin myös ne asiat. Se on ehkä ollu itelle pysähdyshetki myös ennen viikkoa, ennen työviikkoa. Sit voi jotenkin aloittaa alusta. Se itelle uudistumis hetki, jos noin voi sanoa.

Jumalanpalvelusyhteisöjen kehittämishaasteena on tiedonkulku. Osa haastateltavista sanoivat, ettei heitä ole riittävästi tiedotettu yhteisön sisällä. Tietämättömyys, epätietoisuus ja tärkeiden yksityiskohtien puuttuminen koettiin esteenä osallistua uusiin tilaisuuksiin. Esimerkiksi osallistujalla ei ollut tarpeeksi tietoa, mitä kaikkea messun valmisteluissa tehdään tai hän ei tuntenut ketään tilaisuudesta. Haastatteluissa esiintyi kaipuu omasta ryhmästä. Useampikin haastateltava oli laittanut sähköpostia halukkuudestaan osallistua pienryhmään tai messun palvelutehtäviin, mutta he eivät koskaan saaneet vastausta. Heitä harmitti, että joutuivat *”pitämään itsestään paljon ääntä”* päästäkseen mukaan.

7.3.3 Hengellisesti luterilainen ja raikas yhteisö

Saarnoissa käytetty kieli oli ollut selkeää ja ymmärrettävää. Haastateltavat kokivat, että saarna oli osoitettu omalle kohderyhmälle, aiheet olivat konkreettisia, henkilökohtaisesti koskettavia, omaan arkeen vaikuttavia, syviä sekä omaan hengelliseen kasvuun vaikuttavia. Yksi haastateltava koki saavansa

saarnoista *“aika paljon hengellistä hedelmää”*, kun opetus oli ymmärrettävää. Merkityksellisiä asioita olivat raamatullisuus, saarnasarjat sekä suora ja syvälinen opetus, missä kuului rehellinen sanoma Jeesuksesta. Kristinuskon ydinsanomaa toivottiin pidettävän esillä ja terve karismaattisuus nähtiin hyvänä.

Sit sitä tehdään sillä tavalla, että kohderyhmänä on kuitenkin nuoret ja nuoret aikuiset niin, et ne saarnat puhuu sille kohderyhmälle ja se on mun mielestä tosi tärkeitä. Ja se on just sitä osallistamista, et puhutaan niille ihmisille, ketä siellä istuu. Niitten elämää koskettavia asioita.

Täyttä asiaa ne saarnat niin ne on mun mielestä tehty sillee, et vaikka sä olisit ekaa kertaa kirkossa niin sä ymmärrät. Tavallaan kieli, mitä puhutaan, niin se on sellaista, minkä jokainen pystyy ymmärtämään.

Jumalanpalvelusyhteisöjen musiikkia luonnehdittiin helposti lähestyttävänä. Musiikissa kiinnitettiin erityistä huomiota sen korkeatasoiseen toteutukseen, nykyaikaisuuteen ja merkityksellisyyteen. Sitä kuvailtiin hoitavana ja ihanana, voimaannuttavana ja Jumalaa lähelle tuovana. Nykyaikaisuus tarkoitti uusia sovituksia bändin säestyksellä eikä uruilla säestettyjä virsiä. Kappalevalinnat olivat uusimpia, ajanhermoilla olevia, kappaleita, joissa pari haastateltavaa viittasi erityisesti ylistysmusiikkiin. Tärkeää oli mahdollisuus laulaa lauluissa mukana ja sitä kautta osallistua.

Ite koen ainakin ylipäättään sen musiikin tosi paljon helpommin lähestyttäväks kuin perinteiset virret. Ehkä ikäni puolesta myös mutta jotenkin kyl mulle tulee paljon kotoisampi olo ton tyyliä hengellisestä musiikista kuin niistä virsistä.

Mikä on yhteisön merkitys minulle. Mä oon ehkä sitten mennyt sinne enempi just silleen se musiikki on mulle tosi merkityksellinen siinä. Se on ollu jotenki hoitavaa ja semmoista. Hengellinen tankkausasema siinä.

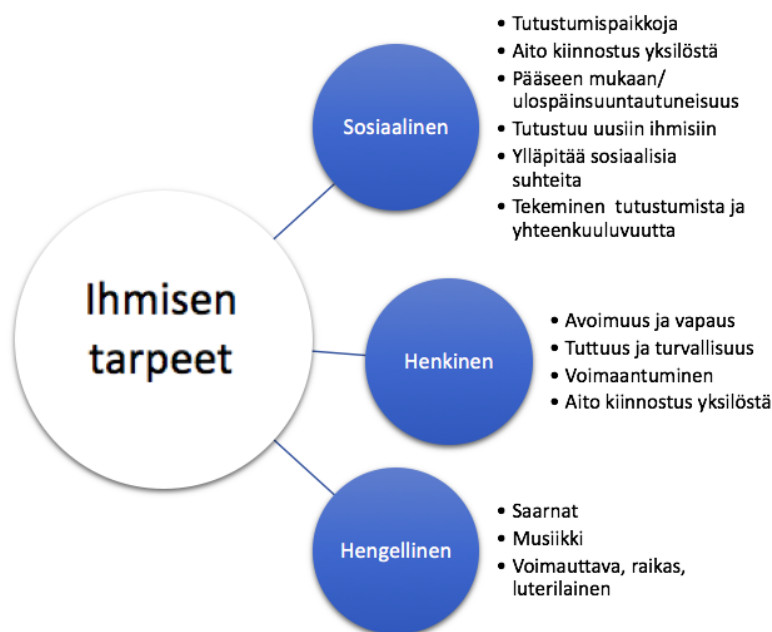
Voimaantuminen nousi esiin myös hengellisen osallisuuden puolella. Haastatteluissa voimaantumiseen johtavina tekijöinä kuvailtiin hengen ravintona, lepohetkenä ja rauhana tärkeiden asioiden äärellä. Luterilaisen messun rakenne

ja sen eri osiot nähtiin hyvänä osallisuuden ja hengellisen yhteyden mahdollistajana.

Ite komppaan kans. Tulee kans voimaantunut olo hengellisesti ja henkisesti.

On semmoinen yhteisö, josta saa voimaa ja just hengen ravintoo.

Hengellisen kaipuun toteutumisen haastateltavat toivat esiin lähinnä toiminnan muodossa. Toivottiin pääsyä pienryhmään, ylistysiltoja, hengellistä yhteyttä ja hengellisten asioiden jakamista.

KUVIO 1. Nuorten aikuisten tarpeista kertovat teemat

7.4 Seurakunnan kulttuuriin vaikuttavia tekijöitä

7.4.1 Johtajat vierellä kulkijoina ja mahdollistajina

Työntekijöiden tärkeimpänä osaamisenaan pidettiin asioita, mitkä liittyivät sosiaalisiin taitoihin. Heitä kuvailtiin sanoilla: lämmin, ystävällinen, helposti lähestyttävä, kannustava, kunnioitusta herättävä ja välittää ihmisistä.

Ensimmäisistä kerroista yhteisössä monille oli jäänyt mieleen johtajien kohtaaminen ja tervehtiminen. Muutamissa tapauksissa johtajat olivat kohdanneet seurakuntaa harkitsevia lounaan tai kahvin merkeissä. Kaikki kohtaamiset ovat jääneet positiivisesti haastateltavien mieleen. Yhtenä merkittävänä johtajan ominaisuutena pidetään esimerkin näyttämistä. Johtajat näyttävät esimerkkiä omalla toiminnallansa ja kannustavat seurakuntalaisia elämään samalla tavalla.

Johtajien näyttämä esimerkki. Koska se että minkä esimerkin se johtaja siellä näyttää niin se vaikuttaa niihin vapaaehtoisin, miten ne vapaaehtoiset siellä on.

Työntekijät sillä olemuksellansa luon sitä kulttuuria, että miten täällä vaikka kohdataan ihmiset ja sillee, että kuinka otetaan uudet vastaan.

Työntekijät tulivat niin ku vaan tuli sillee moikkaa ja vähä kyselee kuulumisia. Mä oon noitten parin kokemuksen takia kokenu, että tos on niin ku melkee ensimmäistä kertaa koen, että siin on seurakunnan paimen semmonen, kun sen pitääkin olla, et se tulee konkreettisesti kohtaamaan niitä seurakuntalaisia.

Ihmissuhde taitojen ja esimerkin lisäksi johtajissa arvostettiin paljon sitä, että he osasivat pitää *"langat käsissä"* ja *"hommaa kasassa"*. Haastateltavien mukaan johtajat olivat henkilöitä, jotka tietävät asioista ja heidän puoleensa voi kääntyä. Selkeä johtajuus toi turvallisuutta, koska työntekijä toimi tarvittaessa rajoittajana. Johtajat mahdollistavat toiminnan ja kutsuvat kaikkia mukaan tekemään yhdessä. Seurakuntalaisten halu ja mahdollisuudet vaikuttaa jumalanpalvelusyhteisön suurien linjausten tekemiseen olivat melko vähäiset. Haastateltavat luottivat johtajien kykyyn tehdä päätöksiä seurakunnan hengellisestä ja toiminnallisesta suunnasta.

Mutta toisaalta sitten sellainen johtamistaito, saa langat pysymään käsissä. Se on tosi tärkeä varsinkin, kun kyseessä on tällainen seurakunta, missä on paljon vapaaehtoisia... Osaa jakaa niitä töitä, mut siltikin hoitaa ne tilanteet.

Ei mulla muuta, ku esimerkiksi tollasis pikkuseikoiks se, et muoto ei välttämät oo aina nii tärke, jolloin tavallaan sellasis asiois on varaaki kokeilla kaikenlaista uutta. Tää palaa myös vähän sinne johtajiin. Et johtajilla on aika siinä mieles rooli sitte määritellä seurakunnan semmosta suuntaa ja tunnustusta ja tämmöstä isommissa asioissa.

Johtajan asemasta huolimatta monet työntekijät nähdään vertaisena. Tämä kokemus syntyi esimerkiksi, kun vapaaehtoinen aloitti uuden toiminnan seurakunnassa ja työntekijä tuli siihen mukaan tukemaan. Uuden toiminnan toteuttamisessa johtajan ja vapaaehtoisen välillä ei ole hierarkiaa. Haastateltavat esittivät johtajat sellaisina, joita ei ole korotettu muiden yläpuolelle vaan olivat samanlaisia kuin kaikki muut. Seurakuntalaisten ja johtajien välillä vallitsee luottamus, he tuntevat toinen toisensa. Johtajien luottamus näkyy konkreettisesti siten, että annetaan vapaus toteuttaa uusia ideoita ja vastuuta vapaaehtoistoiminnassa.

Ja sit työntekijä oli siin aika paljon mukana siin starttailemisessa. Nii se oli sillee, silleehän se oli siinä mukana, et se tuli sinne hengaamaan meidän kans, et tavallaan jotenki sillee vertaisena. Ehkä just sillee et siin ei oo just mitää semmost hierarkiaa siinä hommassa, vaan et lähetää rakentaa yhdessä.

Joo kyllä sitä mukaan, kun on ite tavallaan ollu valmis ottamaan myös vastaan sitä vastuuta. Sitä mukaan sitä on myös saanu, et kyl se nii ku perustuu luottamukseen niin paljon molemmin puolin. Että tietää..mä ite tiedän sen, että jos mulle annetaan joku asia päätettäväksi, niin he luottaa siihe, että mä pystyn kantamaan sen vastuun siitä. Silloin mä tiedän, että pystyn ite kantamaan sen vastuun siitä päätöksestä.

7.4.2 Nykyaikainen ja luova yhteisö.

Yhteisöjä kuvailtiin sanoilla nykyaikainen, moderni ja raikas. Niissä oli kehittämisen ja kokeilemisen kulttuuri, jolloin asioita haluttiin tehdä paremmin. Johtajia kuvailtiin sellaisina, joilla oli kutsumus ja visio tehdä toiminnasta mahdollisimman laadukas. He kysyivät vapaaehtoisilta, mitä he halusivat tehdä ja toteuttaa. Uusien asioiden kokeilemasta ei pelätty kokeilla. Epäonnistuminen

oli sallittua. Pari haastateltavaa totesi, että uusille ideoille ja tavoille annettiin tilaa ilman byrokratiaa. Seurakuntalaiset voivat toteuttaa *“yhteisöllisyyteen liittyviä toimintoja”*. Tällaisia olivat liikuntaryhmät; ryhmä, mihin voi kutsua ei-uskovaisia ja ylistysilta livestreamin kautta.

Mä en oikee tiiä viel, et miten se tapahtuu, mut jonku instagramin kautta jotain live striimausta, ylkäsettiä. Nii mun mielest toi oli kyllä kiva esimerkki just siitä, et ei oo mitää kyllä turhaa hierarkiaa tai byrokratiaa tai mitään tässä seurakunnassa. Joku saa idean ja kysyy sitä, ni sit sen pystyy kyllä aika helposti usein toteuttaa.

Vielä lisään, että tavallaa just tosta mitä tossa aikasemmin just se on silla lailla nopea laiva kääntymään, että aika nopeasti reagoidaan asioihin, testataan uutta tapaa tehdä ehtoollinen jouhevammin, jotai tällaista. On sillai keksitty uusia tapoja, miten vois toimii paremmin. Ja tossa sillain nopeastikin kokeillaan, mutta myös vastuullisestikin.

Kulttuuri, et niin ku kysytään ihmisiltä, mitä ne haluaa tehdä ja sitte ollaa sillee, et okei, tehään se. Kokeillaan ainaki vähintääki.

Innovatiivisuus on näkynyt konkreettisella tavalla messun tuottamisessa. Teknologiaa on hyödynnetty ääni- ja valotekniikassa, sovelluksissa ja podcasteissa sekä koronan aikana livestreami muodossa. Yksi haastateltava oli todennut hänen kaverinsa käyneen messussa, koska oli löytänyt messun podcastin. Haastateltavat olivat kiitollisia live striimista ja toivoivat sen jatkoa, koska se on mahdollistanut esimerkiksi lapsiperheiden messuun osallistumisen kotoa käsin. Valot, savukoneet, sisustus, videot ja tekniikka luovat messusta visuaalisen kokonaisuuden, jolloin yhteisön kävijät ovat jakaneet mielellään kuvia omassa sosiaalisessa mediassa. Sosiaalista mediaa pidetään hyvänä tapana tavoittaa nuoria aikuisia. Haastateltavat kehuivat uusia ja nykyaikaisia ratkaisuja esimerkiksi messun saarnoissa ja musiikissa, mutta he arvostivat myös perinteisiä asioita kuten uskontunnusta.

Joskus, kun siellä virsiä soitetaan, niin niitä on sovitettu niin, että ne kuulostaa nykypäivältä.

Niin et jotenki verrattuna, vaikka normi kymppimessuihin, mis oon käyny, niin tuol on tota noi saarnojen aiheet. Ne ei oo niin ku pelkästään kirkkovuoden mukaan vaan on just tämmösii saarnasarjoja.

Hyvin tuotettua messua... viimeisen päälle tekniikka, valot, kaikki savukoneet... Visuaalisuus, mikä siellä on.

7.4.3 Vapaus olla tai tehdä

Seurakunnassa vallitsee vapauden kulttuuri, mikä näkyy, haluaako olla kävijä vai vapaaehtoinen. Mihinkään toimintaan tai vapaaehtoisuuteen ei pakotettu. Messuun sai tulla käymään ja siellä annettiin tilaa katsoa, mitä ympärillä tapahtuu. Sekin oli sallittua, vaikkei mennyt kahvittelemaan muiden seurakuntalaisten kanssa messun jälkeen. Haastateltava oli lähtenyt kotiin messun jälkeen muiden seurakuntalaisten jäädessä kahvittelemaan. Muutaman vuoden jälkeen sama haastateltava oli päätenyt palvelemaan. Ihmisille annetaan vapaus ja tila itse päättää.

Voi käydä siel messussa, kadota siihen ihmismassaan ja häipyä sielt pois. Tai sit mennä sinne messujatkoille... kellään ei oo paineita siitä silleen, et ei oo, et hei käy tutustumassa johonkin uuteen ihmiseen.

Yhteys missä pääsee tekemään, jos tahtoo. Tavallaan on tilaa ihan sille vaan, että osallistuu messuun seurakuntalaisena, joka on myös kiva. Tavallaan ettei oo sellaista, että pääsee tekemään, jos tahtoo, mutta niiku ei ole mikään pakko. Jos tahtoo nauttia messusta niin sekin on ihan fine.

Seurakuntalaisille tarjotaan mahdollisuutta liittyä vapaaehtoiseksi, jos he haluavat. Haastatteluissa keskusteltiin siitä, miten yhteisöt tarvitsevat lisää tekijöitä ja samalla muutamat etsivät paikkaa, missä voisivat käyttää lahjojaan. Yksi haastateltava mietti, miten löytää tasapaino kysymisen ja mukaan rohkaisemisen kanssa niin, että kysytty ei ota kysymystä painostuksena. Monissa

haastattelujen kommentteissa kerrottiin halusta palvella, mutta heillä ei ollut esimerkiksi voimavaroja siihen oman elämäntilanteen takia.

Työntekijät luottaa seurakuntalaisii, että saa niin kun vastuuta, jos vastuuta haluaa, ja saa lähtee tekee.

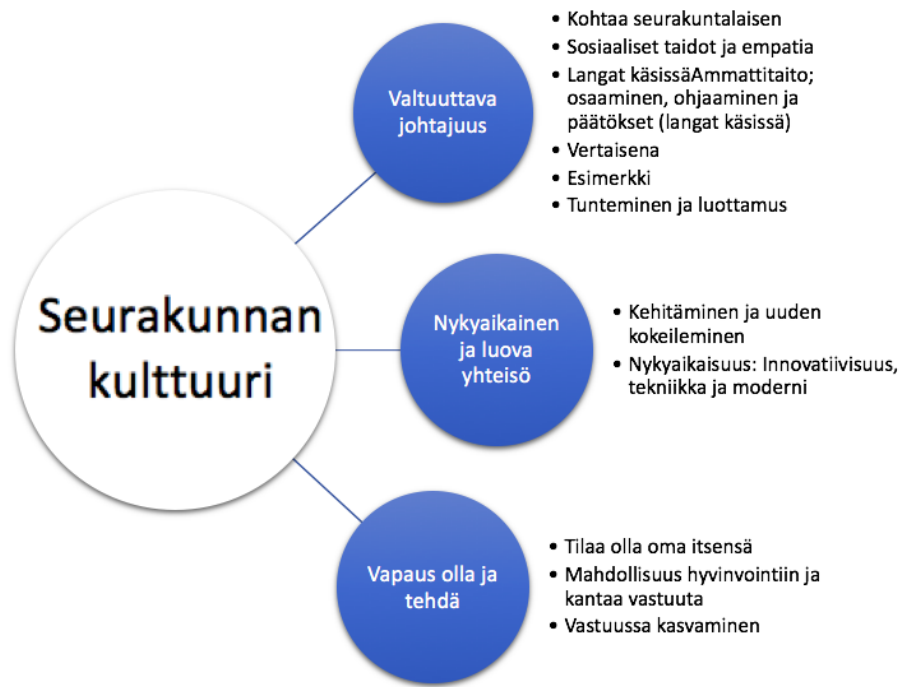
Vapaaehtoisuus ei myöskään tarkoittanut sitä, että messussa oli viikoittain pakko kantaa vastuuta. Oli lupa ja tila sanoa, ettei jaksakaan olla tekemässä sillä kertaa messua. Penkissä istuminen ja nauttiminen on myös hyväksyttyä. Muutamat haastateltavat kokivat työntekijöiden olevan ensisijaisesti kiinnostuneita vapaaehtoisten hyvinvoinnista, eikä heitä nähty pelkkinä *”resursseina”*. Vapaaehtoisille annettiin vapaus toteuttaa omia ideoitansa.

se, että ei oo pakko tehdä. Et ketään ei missään vaiheessa sanota, et hei sun on tultava ja tehtävä, et jos on sellainen olo. Et vaik onkin mukana tekemässä sit, jos onki sellaisii päivii tai semmosii aikoi et ei pysty tekemään, niin sä oot yhtä tervetullut istumaan sinne tai kertomaan huonoja vitsejä.

Haastatteluissa oli havaittavissa vastuun kasvaminen. Ensin he olivat olleet mukana toiminnassa ja siten aloittaneet vapaaehtoisina. Vähitellen vastanneet olivat halukkaita ottamaan lisää vastuuta ja olivat lopuksi päätyneet johtamaan kyseistä vapaaehtoistoimintaa.

mä puol vuotta sillai et mä olin vähä niin ku vaa mukana siinä tai sillee silloin tällöin mukana auttelemassa ja sitte mää olin puol vuotta vedin sitä yhen kans ja nyt mä niin sanotusti vedän sitä yksin.

varmaan menee kokoajan sitä kohti että ottais enemmän vastuuta ja osallistumista.

KUVIO 2. Seurakunnan kulttuuriin vaikuttavien teemojen jaoittelu

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuoret aikuiset määrittivät osallisuutta joukkoon kuulumisena, kokemuksena joukkoon kuulumisena ja tietoisuutena heitä koskevista asioista. Niiden lisäksi osallisuus käsitettiin yhdessä tekemisenä ja sitä kautta asioihin vaikuttamisena. Osallisuutta oli helpompi ymmärtää tekemisen kuin tuntemisen tai olemisen näkökulmasta. Tulkitsimme, että osallisuus toteutui kaikissa yhteisöissä niin kävijän kuin vapaaehtoisena toimineen näkökulmasta. Molemmat tavat käydä seurakunnassa nähtiin yhtä tärkeinä. Vapaaehtoisen kohdalla osallisuutta koettiin syvemmin, koska se lisäsi todennäköisyyttä tutustua ihmisiin, kokea olonsa tärkeäksi, merkityksellisyyttä, löytää paikkansa yhteisöstä ja toteuttaa itseään. Kävijän näkökulmasta osallisuutta pystyi jo kokemaan saarnan, musiikin, kolehdin antamisen, pienryhmän ja ihmissuhteiden kautta.

Toiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseen löysimme vastauksia kahdesta teemasta: ihmisten tarpeista ja seurakunnan kulttuurista. Yhteisöt ovat halunneet tehdä messusta ymmärrettävän, ihmisläheisen ja musiikillisesti osallistavan (Piispainkokouksen työryhmä 2016, 18). Modeuksen mukaan ihmisellä on kaksi tarvetta: olla tarvitseva ja kokea olonsa tarpeelliseksi. Edellä mainitut asiat nousivat esille ihmisen tarpeet- teemassa. Nuoret aikuiset etsivät yhteisöä, jossa tarpeisiin vastataan. Tarpeet sisälsi kolme teemaa: sosiaalinen, henkinen ja hengellinen. Havaitimme, että nämä teemat vaikuttivat toinen toisiinsa ja toimiessaan vaikuttivat myönteisesti osallisuuden kokemukseen.

Vaikka kyseessä olikin seurakunnan hengellinen toiminta, sosiaalisuus nousi näistä kolmesta tärkeimmäksi. Se oli kokonaisvaltaisin ja näkyi lähes jokaisella osa-alueella. Johtajissa arvostettiin sosiaalisia taitoja, pienryhmistä sai ihmissuhteita ja seurakunta nähtiin paikkana kohdata kavereita. Tärkeydestä kertoo myös se, että samanaikaisesti monet pelot tai huonot muistot liittyivät samaan teemaan.

Yhteisön koko näyttää vaikuttavan siihen, mitä asioita messulta yhteisöllisyyden näkökulmasta odotettiin. Pienemmässä jumalanpalvelusyhteisössä ei välttämättä tarvitse pienryhmiä, koska jo messun aikana toteutui muihin ihmisiin

tutustuminen ja henkilökohtainen jakaminen. Isommissa yhteisöissä nämä voivat olla haasteellisempia suuren kävijä määrä vuoksi, minkä takia tutustuminen toteutuu messun ulkopuolisessa toiminnassa, kuten pienryhmissä tai talleissa. Modeus (2014, 101-102) painotti saman ikäisten kävijöiden merkitystä yhteisössä, jotta sinne halusi jäädä. Tulokset vahvistavat tämän väitteen. Iän lisäksi elämäntilanteella oli vaikutusta. Tämä näkyi erityisesti lapsiperheiden kohdalla. Heillä korostui tutustuminen messun ulkopuolisessa toiminnassa ja pienryhmissä, joissa oli muita lapsiperheitä. Tästä voimme päätellä ihmisten etsivän kristinuskon lisäksi mahdollisimman paljon yhdistäviä tekijöitä, koska sitä kautta he tulevat ymmärretyksi ja kuulluksi.

Tulkitsemme, että jumalanpalvelusyhteisöissä lähdetään selkeästi siitä ajatuksesta liikkeelle, mikä yhdistää kaikkia kristittyjä. Yhteinen tekeminen sekä yhteisöllisyys ovat keskiössä. Yhteinen tekeminen saa eri tavoin ajattelevat ihmiset tulemaan yhteen ja he löytävät sitä kautta yhteyden. (Viljanen 2012, 102; Kilkki, T & Kilkki, M 2012, 24). Tässä luterilaisessa kontekstissa eri tavoin ajattelevat ihmiset ovat niitä, joilla oli taustaa vapaista suunnista, kuten helluntai seurakunnasta tai vapaasta kirkosta. Tämä havainto tukee Murtosta (2016, 150), jonka mukaan aktiiviset ja passiiviset seurakunnan kävijät ylittivät kirkkokuntarajoja.

Henkisen teeman punainen lanka oli turvallisuus. Se näkyi erityisesti siinä, miten jumalanpalvelusyhteisöä kuvattiin sanalla koti. Turvallisuuden toteutuminen johtaa itsensä toteuttamiseen, kuten Modeus on todennut. (Modeus 2014, 76). Hengellisyyden kohdalla saarnat ja musiikki olivat merkittäviä. Saarnat olivat ymmärrettäviä ja puhuttelivat kohderyhmää. Musiikki oli säestetty uudella tavalla ja kappaleet koskettivat. Näistä voimme vetää johtopäätöksen, miten tärkeä rooli on ymmärrettävyydellä, kokemuksellisuudella ja samaistumisella. Kalliokosken mukaan Ihminen voi kokea itsensä ulkopuoliseksi, jos messun liturgiasta, musiikista tai kielestä ei löydy asioita, mihin voi samaistua. (Kalliokoski 2016, 137–138).

Tarpeiden lisäksi myönteisesti osallisuuteen vaikuttavaksi teemaksi nousi kulttuuri. Työntekijöillä on suuri vaikutus, millainen kulttuuri syntyy

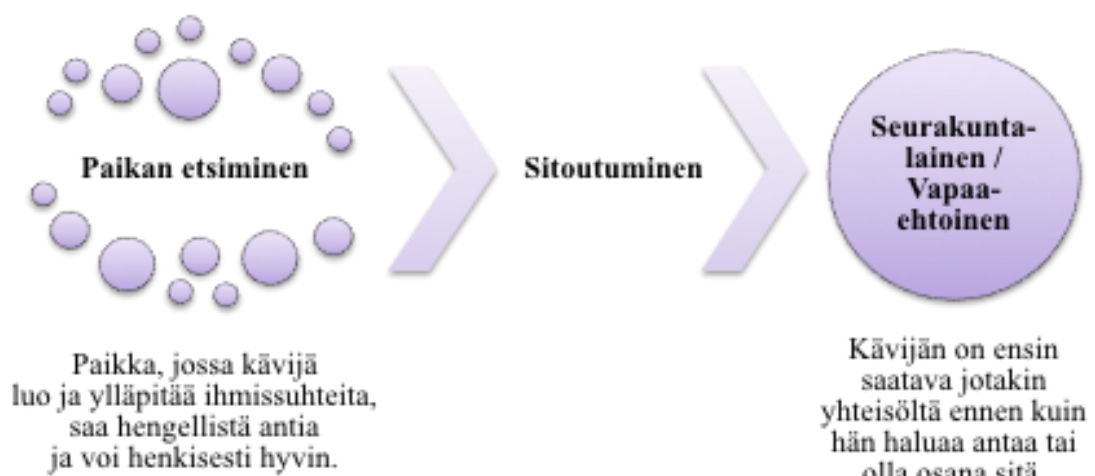
jumalanpalvelusyhteisöön. He ovat niitä, jotka puhuvat ja koettavat elää todeksi niitä asioita, joita pitävät yhteisöissä tärkeinä. Kulttuuriin sisältyi: 1) Nykyaikainen ja luova yhteisö 2) Johtajat vierellä kulkijoina ja mahdollistajina 3) vapaus olla tai tehdä. Vapaaehtoisille annettiin tilaa toteuttaa itseänsä ja luoda uusia toimintamuotoja. Kaikissa yhteisöissä on kuitenkin omat rajoitteensa ja norminsa. (Kalliokoski 2016, 129). Havaitsimme, että toteutukset liittyivät yhteisöllisiin, esteettisiin ja tiimien sisäisiin asioihin. Seurakuntalaisten vaikutuksen ulkopuolelle jäivät saarnaaminen ja seurakunnan isompien linjausten tekeminen, joiden ajateltiin kuuluvan seurakunnan työntekijöille. Vaikutti siltä, että haastateltavat olivat tyytyväisiä siihen, mihin asioihin saivat vaikuttaa ja olla mukana. He eivät kaivanneet suurempaa roolia, vaan kokivat itsensä tärkeäksi osaksi palapeliä.

Johtajuuden tasolla on ymmärretty, etteivät he voi tehdä kaikkea. Seurakuntalaisille on annettu tilaa nousta ns. "lavalle" johtajan ollessa sermien takana. Seurakuntalaisia ei nähdä vain passiivisina vastaanottajina, jotka tulevat viikosta toiseen kuuntelemaan ja katsomaan valmista messua. Heidän annetaan olla aktiivisempia ja toteuttaa niitä asioita, mitkä kokevat tärkeiksi. Messusta ja seurakunnasta kokonaisuudessaan tehdään enemmän kävijöiden näköinen. Johtajien tehtävänä on vapaaehtoisten, kasvun mahdollistaminen, potentiaalin löytäminen ja tukeminen. Sosiaalisten taitojen ohella johtajissa arvostettiin luottamusta seurakuntalaisia kohtaan. Luottamusta voidaan aineiston perusteella pitää hyvänä perustana johtajuudelle.

Luottamus näkyi siten, että kaikkiin osallisuuden neljään tasoon oli mahdollista päästä jumalanpalvelusyhteisöissä. Yhteensä 5 haastateltavaa oli päätösosallisuuden tasolla. Konkreettisesti se näkyi tiiminvetäjän roolina. Vetäjälle annettiin vaikuttaa toiminnan sisältöön ja miten sitä käytännössä toteutettiin. Vapaaehtoiset löysivät itsensä toimintaosallisuuden ja suunnitteluosallisuuden tasojen väliltä. Muutama haastateltava oli kävijänä tietosallisuus tasolla. Tälle tasolle jäätin yleensä sen takia, jos koki, ettei ollut jaksamista toimia vapaaehtoisena. Jaksamattomuus johtui yleensä siitä, jos oli omia lapsia. Vapaus antaa parhaan lopputuloksen, kun etsitään uusia vapaaehtoisia. Nuorille aikuisille on annettava aito mahdollisuus päättää, kuinka

paljon haluaa olla toiminnassa mukana. Mahdollisuuksista on hyvä kertoa ja kannustaa mukaan toimintaan, mutta lopullinen päätös on sillä, jota kysytään. Mielenkiintoista oli huomata, kuinka monet haastateltavat aloittivat kävijöinä, mutta ajansaatossa löysivät itsensä vapaaehtoisena.

Tutkimuksemme ydinajatus (KUVIO 3) on tiivistetty tutkimustulosten pohjalta, joita lukujen 2–4 teoreettiset lähtökohdat puoltavat. Ihmiset, jotka käyvät yhteisöissä etsivät paikkaa, jossa saa ihmissuhteita, hengellistä sisältöä ja missä voi henkisesti hyvin. Nämä kolme mainittua asiaa johtavat sitoutumiseen ja sitä kautta useimmiten vapaaehtoisuuteen. Eli ensin on saatava jotakin yhteisöltä ennen kuin halutaan antaa tai olla osana sitä. Johtopäätelmät ovat linjassa Pöyhösen ajatusten kanssa. Ihminen etsii kolmea asiaa yhteisöstä: ihmissuhteita, itselleen merkityksellisiä asioita ja oppimisen kokemusta. Nämä kolme tekijää voivat johtaa vapaaehtoistyöhön. (Pöyhönen 2019, 28). Kokemukseen vaikuttavana tekijänä voidaan pitää myös seurakunnan kulttuuria, johon työntekijät luovat perustan. Kun kävijä sitoutuu tiettyyn seurakuntayhteisöön, hänellä on vapaus valita, onko hän toiminnassa mukana osallistujana eli seurakuntalaisena vai vapaaehtoisena. Luvun 4.3.4 lopussa vapautta kuvailtiin mahdollisuutena kieltäytyä tai lopettaa vapaaehtoisuus hyvällä omalla tunnolla. Seurakuntalaisuutta ja vapaaehtoisuutta tulee arvostaa seurakunnassa ja molemmilla tavoilla voi kokea osallisuutta.

Kuvio 3. Tutkimuksen ydinajatus. Vapaaehtoisuuteen ja osallisuuden kokemiseen vaikuttaa ihmisen tarpeiden täyttyminen

Paljon oikeita asioita yhteisössä tapahtui osallisuuden näkökulmasta, mutta kehittämistäkin löytyi, vaikka niitä oli usein haastavaa sanoittaa. Yleisesti voidaan todeta, että tarpeisiin vastaamattomuus tai kulttuurin toimimattomuus vaikutti heikentävästi koettuun osallisuuteen. Kehittämisen alueet liittyivät suurimmaksi osaksi sosiaalisen tarpeen alueeseen. Yksinäisyys tai ulkopuolisuus olivat sanoja, mitä käytettiin niissä yhteyksissä. Monesti pohdittiin, miten ihmisten on helpompi tutustua muihin. Yhdessä tekeminen ja nuorille aikuisille suunnattu toiminta nähtiin helpompana tapana tutustua uusiin ihmisiin verrattuna juttelemiseen. Tarvittiin siis asioita, jotka yhdistävät. Tilojen liian pieni koko ja suuri ihmismäärä nähtiin haasteellisena tutustumisen kannalta.

Rauhattomuus messun aikana ei antanut mahdollisuutta keskittyä saarnaan. Jos saarna oli suunnattu vain tietyille seurakuntalaisille, siitä syntyi ulkopuolisuuden tunne. Puhetta oli työntekijöiden sähköpostiviesteihin vastaamattomuudesta, mikä hidasti yhteisöön sisäänpääsyä. Viestit koskivat yleensä joko vapaaehtoisuutta tai pienryhmää. Lupauksista huolimatta viesteihin ei koskaan vastattu. Yhteisöissä oli kuitenkin tarvetta saada lisää vapaaehtoisia mukaan. Oma paikka oli välillä haastavaa löytää, jos ei toiminut vapaaehtoisena. Huolimatta näistä kaikista puutteista, elämme siinä käsityksessä, että nämä yhteisöt haluavat vaikuttaa ja korjata viat.

9 POHDINTA

9.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksessa jumalanpalvelusyhteisöjen valintaperusteena oli nuoria aikuisia tavoittavat yhteisöt luterilaisen kirkon sisällä. Kävimme aluksi eri yhteistyötahojen kanssa keskustelua siitä, mitä aineistoja ja meneillään olevia tutkimuksia on jo olemassa. Keskustelimme myös siitä kentästä, jossa NAVI ja Lasten ja nuorten keskus ovat olleet vaikuttamassa. Niin tapaamiset kuin aineistotkin rajasivat ja ohjasivat työtämme oikeaan suuntaan. Esimerkiksi siirryimme työntekijöiden sijaan haastattelemaan seurakuntalaisia. Rajasimme jumalanpalvelusyhteisöt Suomen ev.lut. kirkon sisäisiin yhteisöihin, jotta tutkimusta voitaisiin paremmin peilata ja hyödyntää kirkon sisällä. Jumalanpalvelusyhteisöt ovat herättäneet eriäviä mielipiteitä kirkon piirissä, joten valitsimme hieman erilailla toimivia yhteisöjä. Agricolamessu on toiminut seurakunnan, Uusi Verso seurakuntayhtymän ja Verkosto oman yhdistyksen alaisuudessa. Valitut yhteisöt olivat onnistuneet saamaan nuoria aikuisia mukaan toimintaan, jossa toteutuu vapaaehtoisuus ja yhteisöllisyys. Yhteisöjen valintaan vaikutti myös NAVI:n kiinnostus olla mukana opinnäytetyön toteuttamisessa.

Osa haastateltavista oli meille entuudestaan tuttuja ja osa löytyi työntekijän ohjeiden avulla tai tuttavan kautta. Haastateltavien valintaan vaikutti erilaiset taustat niin, että saimme eri aikaa yhteisössä olleita kävijöitä ja vapaaehtoisia, eri sukupuolta edustavia sekä perheettömiä ja perheellisiä nuoria aikuisia. 17 haastateltavaa mahdollisti monipuolisen aineiston keräämisen. Esimerkiksi keskustelut perheellisten ja ei perheellisten kesken antoivat erilaista näkökulmaa vertailtavaksi. Perheellisten kokemukset toivat lisäarvoa tutkimukseen, sillä nuoret aikuiset voivat olla kovin erilaisten tilanteiden ja haasteiden keskellä elämässään. Haastateltavista jäi puuttumaan edustajat, joille jumalanpalvelusyhteisö olisi ollut ensimmäinen kontakti seurakuntaan.

Puhuttaessa tutkimuksen metodologiasta eli siitä, onko käyttämämme tutkimusmenetelmät olleet järkeviä, voimme todeta onnistuneemme hyvin (Tuomi

& Sarajärvi 2018, 13). Menetelmien tarkoituksena on tuoda uskottava ja luotettava ratkaisu tutkimusongelmaan (Kananen 2017, 82). Valitsimme ryhmähaastattelun aineistonkeruumenetelmäksi, sillä vuorovaikutustilanne mahdollisti keskustelun erilaisista näkemyksistä ja uusien oivalluksien syntymisen. Haastattelutilanteeseen vaikuttavat monet tekijät esimerkiksi tilanne saattaa tuntua pelottavalta tai ryhmän kannalta kielteisiä asioita ei haluta sanoa ääneen (Hirsijärvi ym. 2018, 206, 211). Haastateltavat olivat osittain tuttuja toisilleen. Vaikka haastateltavilla oli omista ympäristöistään aiheutuvia häiriötekijöitä, heidän vastaukset toivat syvällistä tietoa tutkitusta aiheesta.

Arvioimme ja kehitimme haastattelujen toteutusta jatkuvasti. Esimerkiksi toisessa haastattelussa kehoitimme haastateltavia sanomaan ääneen heidän saman tai eriävän mielipiteensä, jotta se voisi tulla paremmin aineistossa ilmi. Koehaastattelua tekeminen oli voinut antaa lisätietoa haastattelun toimivuudesta, vaikka olimme käyneet haastattelua vastaavista kysymyksiä läpi yhdessä NAVI:n edustajien, Hannikaisen ja ohjaavan opettajan kanssa. Kananen (2017, 104) mukaan haastattelijan on pyrittävä olemaan mahdollisimman neutraalia, jotta vastaukset eivät ohjautu tutkijan haluamaan suuntaan. Haastattelijoina kiinnitimme huomioita omiin reaktioihimme ja kommentteihimme, jotta olisimme kannustavia ja avoimia ottamatta kantaa keskusteluun. Täysin objektiivista tilannetta emme pystyneet mahdollistamaan, sillä kysymys on aina kommunikoinnista ja sen tulkinnasta. Vaikka Pietilä (2010, 215) toteaa, että ryhmähaastattelussa tutkijan rooli vuorovaikutuksen säätelijänä ja ohjaajana on vähäisempi, veimme haastattelijoina tilannetta eteenpäin.

Riippui paljon haastattelusta, millaisiin aiheisiin keskustelu painottui. Kysymysten avulla ryhmähaastattelujen samankaltaiset asiakokonaisuudet olivat verrattavissa keskenään, mietimme, oliko kysymyksiä liikaa ja mahdollistuiiko tarpeeksi aikaa ryhmäkeskustelulle. Vastausvuorojen jakautuminen onnistui melko hyvin. Erityisesti isoimmassa ryhmässä haastattelu-aika venähti yli kahteen tuntiin, jotta jokaisella oli riittävästi tilaa kertoa oman näkemyksensä. Hyvää ilmapiiriä kuvastaa se, että useat haastateltavat kiittivät, että saivat olla mukana. Heille oli tärkeää kuulla muiden kokemuksia ja tulla kuulluksi. Tämän opinnäytetyön kautta he saivat olla vaikuttamassa oman yhteisön sisällä ja

valtakunnallisesti. Vallitsevan tilanteen takia haastattelut päätettiin toteuttaa etäyhteyksin Microsoft Teams –verkkoalustalla, jonka käyttö luotettavana verkkopalvelimena oli lisääntynyt kevään 2020 aikana. Voimme suositella alustaa melko uutena tutkimusvälineenä. Täysin emme voi olla varmoja, mitä eroa olisi ollut, jos haastattelut olisivat toteutuneet paikan päällä tai yksilöhaastatteluina.

Sisällönanalyysi osoittautui toimivaksi ryhmähaastattelun purkamiseen, sillä aineistoista löytyvät teemat keskustelevat keskenään. Huomio kiinnittyi helposti useisiin mielenkiintoisiin asioihin. Niin kuin Tuomi ja Sarajärvi (2018, 92) toteavat on tehtävä vahva päätös rajauksesta. Keskityimme niihin asioihin, jotka aineistosta nousivat selkeästi esiin ja yhdistelimme niitä loogisiksi kokonaisuuksiksi. Aineisto kertoo konkreettisia asioita, joita nuoret aikuiset arvostavat seurakunnan toiminnassa ja miten he kokevat osallisuuden toteutuvan omassa yhteisössään. Laadullisessa tutkimuksessa syvennytään kyseiseen aihealueeseen, jolloin tuloksia ei voida yleistää. Tulosten arvoa lisää se, että kaikista kolmessa ryhmähaastattelussa mainittiin samankaltaisia teemoja. Kun tutkimusaineisto alkaa kertaamaan itseään, sitä voidaan kutsua saturaatioksi. Tällöin tutkimusaineistoa on kerätty riittävästi kyseisestä ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.) Ihmiset kuitenkin kaipaavat samoja asioita ja koetut asiat toistuvat eri jumalanpalvelusyhteisöissä. Tulokset sisälsivät paljon samankaltaisuuksia lähdekirjallisuuden ja tutkimuksien kanssa.

Tutkimustulosten tulee olla luotettavia, mikä vaatii suunnitelmallisuutta ja tietämystä laadun valvonnasta. Koska tutkimuksen ympäristö, kohde ja ihmisten ajattelu muuttuu jatkuvasti, ihmisiin liittyvän tutkimuksen luotettavuus ja ennakoitavuus on ongelmallista. Laadullisen tutkimuksen ollessa melko joustava tutkijan on tehtävä monia valintoja tutkimusprosessin aikana ja perusteltava ne huolella. (Kananen 2017, 173). Opinnäytetyöprosessin aikana olemme perehtyneet eri tutkimus- ja analyysimenetelmistä kertovaan kirjallisuuteen, jotta löysimme sopivimmat menetelmät tämän tutkimuksen toteuttamiseksi. Olemme pitäneet päiväkirjaa tutkimusprosessin etenemisestä, sen vaiheista ja oivalluksista. Tähän raporttiin olemme kirjanneet työmme kaikki vaiheet ja perusteluineen.

Huolehdimme lupa-asioista yhteistyötahojen ja haastateltavien kanssa. Tutkimusta aloittaessa on sovittava sen periaatteista kaikkien osapuolten kanssa sekä huolettava tarvittavien tutkimuslupien hankkimisesta. Niiden avulla pystyimme lisäämään avoimuutta ja osoittaman tutkimuksen vastuullisuuden. (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2012, 6.) Yhteistyötahojen kanssa teimme yhteistyösopimuksen, jotta osapuolet tietäisivät vastuunsa ja oikeutensa. Jumalanpalvelusyhteisöiltä haimme lisäksi tutkimusluvan erillisellä lomakkeella, jonka liitteeksi laitoimme tutkimussuunnitelman, havainnointikysymykset sekä haastattelun tiedote- ja sitoumuslomakkeen. Ryhmähaastatteluun ja videohaastatteluun osallistujilta pyysimme suostumuksen aineiston käyttämisestä opinnäytetyön raportissa ja videokoosteessa. Lähetimme haastattelun tiedot (LIITE 1) osallistujille etukäteen ja kysyimme haastatteluun vapaaehtoisesti suostumista. Koska sopimusta ei voitu tehdä kirjallisesti, kerroimme haastatteluiden alussa, että osallistumalla tilanteeseen haastateltavat suostuvat sopimuksen ehtoihin. Sopimuksilla lisäsimme yhteisymmärrystä tutkimuksen luonteesta ja lisäämme läpinäkyvyyttä tutkimuksen luotettavuuden kannalta.

Tutkimuksessa pitää huomioida tietosuojaan liittyvät asia (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2012, 6). Tämän opinnäytetyön aikana se on tarkoittanut, että olemme huolehtineet haastateltavien anonymiteetistä. Kyseessä ei ole ns. haavoittuvainen ryhmä, mutta olemme silti pitäneet haastateltavien tiedot salassa heidän antamiensa kokemusten takia niin kuin lupasimme haastattelujen yhteydessä. Tässä raportissa olemme avoimesti kertoneet yhteistyökumppanimme ja jumalanpalvelusyhteisöt, joiden jäseniä olemme haastatelleet. Emme ole paljastaneet haastateltavien identiteettiä, emmekä maininneet yhteisön nimiä tulosten raportoinnin yhteydessä, jotta tulokset voivat antaa tietoa yleisellä tasolla ketään arvottamatta.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää kahden tutkijan päätyminen samaan lopputulokseen (Kananen 2017, 179). Olemme työstäneet tutkimusprosessia ja tehneet merkittävät päätökset yhdessä. Etsineet ratkaisuja ja perusteluja sekä tutkittavasta ilmiöstä että käytettävistä metodeista. Erityisesti aineistoanalyysin aikana kävimme useita keskusteluja, joilla pystyimme varmistamaan

johdonmukaisten tulosten ja johtopäätösten löytymisen. Yhteistyö on auttanut haastavissa tilanteissa eteenpäin, kun toinen on oivaltanut tilanteen paremmin ja molemmat ovat ottaneet vastuuta. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa se, että ryhmähaastatteluissa olimme molemmat läsnä. Toisen johtaessa haastattelutilannetta toinen pystyi keskittymään haastateltaviin ja esittämään tarvittaessa lisäkysymyksiä. Jaoimme vastuuta esimerkiksi aineiston litteroimisessa, jonka teimme itse tallennetta kuunnellen. Se lisäsi luotettavuutta ja auttoi perehtymään aineistoon paremmin.

9.2 Ammatillinen kasvu

Tulevina sosiaalityön ja kirkon nuorisotyön ammattilaisina meitä kiinnostaa osallisuuden ja yhteisön merkitys. Oma ikäluokkamme kato paikallisseurakunnista on merkittävä, joten tämän työn kautta perehdyimme asioihin, joilla voisi olla vaikutusta seurakuntien toimintaan jatkossa. Työn aihe on molemmille tärkeä, sillä pidämme seurakuntien toiminnan kehittämistä merkityksellisenä. Opinnäytetyömme luotettavuuden kannalta on tärkeää katsoa asioita eri näkökulmista kuin aikaisemmin olemme tottuneet. Tutkimusprosessin aikana kiinnitimme huomiota siihen, etteivät omat mielipiteemme ja taustamme vaikuttaneet saatuihin tuloksiin, jotta emme johdatelleet vastauksia väärään suuntaan ja sivuuttaneet jotakin tärkeä aiheeseen liittyvää. Näiden asioiden tiedostaminen auttoi meitä työn eri vaiheissa.

Tulevina seurakunnan työntekijöinä olemme saaneet monella tapaa ymmärrystä seurakuntatyö kehittämisestä. Olemme kuulleet, mitä seurakuntalaiset ja erityisesti unohdettu kohderyhmä toivoo. Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinsaamiskuvauksessa (Nuorisotyönohjaajan ydinsaamiskuvaus.) kerrotaan nuorten aikuisten kohtaamisen tärkeydestä. Heidän lisäksi nuorisotyönohjaaja suunnittelee, toteuttaa sekä kehittää eri ikäisten seurakuntalaisten kanssa toimintaa. Työhön kuuluu muun muassa vapaaehtoistoiminnan kehittämistä ja kirkon hengellisen perustehtävän toteuttamista. Tutkimuksessa korostettiin työntekijän roolia ja sen on saanut reflektoidaan omaa ammatti-identiteettiä. Tutkimusprosessi on tukenut monella

tapaa oman ammatillisen osaamisen kehittämisestä, kirkon moninaiseen työkenttään tutustumista ja siellä verkostoitumista.

Reflektoimme tuloksia omaan ammatillisuuteen. Erityisesti kirkon nuorisotyöntekijöinä kiinnostusta herättivät tulokset, missä puhuttiin seurakunnan työntekijöistä. Esille nousivat seuraavat asiat: sosiaaliset taidot, tehtävien delegointi ja tukena oleminen. Seurakunnan työntekijät nähtiin johtajina, jotka antoivat tilaa seurakuntalaisille toteuttaa itseänsä. Monet kokivat työntekijöiden luottavan heihin ja heidän kykyihinsä. Heidät nähtiin helposti lähestyttävänä ja heidän kanssansa oli helppo jutella. Tällaiseksi työntekijöiksi mekin haluamme olla kasvamassa. Lista ja odotukset työntekijöiden kohdalla voivat lannistaa, mutta mielestämme se riippuu näkökulmasta. Keskittyminen yhteen osa-alueeseen kerrallaan on kannattavampaa kuin se, että ahmii kaikki tavoitteet kerrallaan. Työntekijöinä meidän tulee tavoitella jatkuvasti kehittymistä, vaikka niissä ei tulekaan täydelliseksi. Epätäydellisyys on inhimillistä ja siinä tulee olla armollinen.

Opinnäytetyö opetti paljon parityöskentelystä. Prosessi oli tärkeä, koska tulemme työskentelemään alasta riippumatta muiden ihmisten kanssa. Erityisen tärkeänä arvona pidämme rehellisyyttä, jota saimme opetella. Joskus toisen tapa antaa palautetta tai asioiden hoitamatta jättäminen saattoi harmittaa. Niistä oli puhuttava. Muuten asia jäi helposti pyörimään mieleen ja häiritsi työn etenemistä. Rehellisyyttä oli välillä haastava toteuttaa ja vaati samalla toiselta ottamaan vastaan palautetta. Näin jälkikäteen katsottuna voimme todeta olevamme tyytyväisiä, että olimme rehellisiä niissä tilanteissa ja kerroimme omia ajatuksiamme. Tiedämme, että molemmilla on siinä vielä kasvamisen varaa ja se on elämän pituinen prosessi.

Opinnäytetyön tutkimus vahvistaa sosionomin ammattiosaamista, kun kompetenssit eli osaamisvaatimukset on tavoitettu monella tasolla. Ensinnäkin on antanut ymmärrystä eri taustaisten ihmisten kokonaisvaltaisesta huomioimiseen ja kohtaamiseen. Sosionomin yksi tärkeä tehtävä on ihmisen osallisuuden vahvistaminen hänen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Sosionomin osaamiseen kuuluvat myös erilaiset ohjaus ja johtamistehtävät,

joissa tuloksia voi käyttää apuna. Esimerkiksi ihmisen sosiaaliset, henkiset ja myös hengelliset tarpeet tulee huomioida yksilötapaamisissa. Kohtaamisen, toisen arvostamisen ja rinnalla kulkemisen merkitys luovat sosionomin työlle hyvän perustan.

9.3 Hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat

Tutkimuksessa esiintyvät suuremmat käsitteet ovat yhteneväisiä aiemmin kerätyn tiedon kanssa. Tulosten yksityiskohdat ovat suuntaa antavia, mutta nekin ovat hyödynnettävissä seurakunnan tai muun yhteisön toiminnan kehittämisessä. Tämä opinnäytetyö on käsitellyt erityisesti nuorten aikuisten kokemuksia, mutta iso osa tuloksista on hyödynnettävissä kaikille ikäryhmille. Ihmiset etsivät oman ikäisiä ja haluavat kuulua johonkin. Vaikka nuoret ovat hieman erilaisessa elämäntilanteessa kuin nuoret aikuiset, raja on monessa suhteessa häilyvä. Näin ollen tutkimus on varteenotettava myös nuorten osallisuuden kehittämiseksi seurakunnassa.

Kirkon iso kysymys on, miten saada nuoret ja nuoret aikuiset pysymään seurakunnassa. Jotta he tulevat ja pysyvät seurakunnassa, sen on oltava näille kohderyhmille merkittävä asia tai paikka. Opinnäytetyössämme kysyimme, miten haastateltavat olivat löytäneet ja tulleet jumalanpalvelusyhteisöihin mukaan. Aineistossa esiintyi muun muassa nämä asiat: sosiaalinen median tai puskaradion innostamina, työntekijän aktiivisuuden ja kohtaamisten kautta sekä seurakunnan ulospäin suuntautumisen asioista (esim. oppilaitosvierailu). Jatkotutkimusideoita voisivat siis olla: miten nuoret aikuiset löytävät mukaan seurakuntaan tai jumalanpalvelusyhteisöön ja mitä nuoret aikuiset odottavat seurakunnalta?

Kaikilla haastateltavilla oli seurakuntataustaa ennen kyseiseen jumalanpalvelusyhteisöön tuloa eli he olivat etsineet omaan seurakuntaa tai hengellistä kotia paikkakunnalta. Suurimmalla osalla oli joku kytkös tai tuttu yhteisössä, kun olivat tulleet ensimmäistä kertaa mukaan, mutta eivät välttämättä olleet tutustuneet juuri kehenkään uuteen siellä ollessa. Miten saisi piireihin

kuulumattomia mukaan seurakuntaan? Me emme saaneet haastatteluun monia uusia kävijöitä. Miten siis tavoittaa seurakuntapiirien ulkopuolelta tulevia kävijöitä vai onko heitä jumalanpalvelusyhteisöissä? Havaitsimme, että persoonallisuudella on merkitystä ihmisiin tutustumisessa. Voisiko kynnystä madaltaa niin, että introvertitkin voisivat helposti päästä sisälle yhteisöön? Haastattelussa sanottiin, että jumalanpalvelusyhteisö on turvallinen ottaa lapsetkin mukaan. Lapset tuovat kuitenkin omat haasteensa henkisesti ja sosiaalisesti. Onko jumalanpalvelusyhteisöissä otettu riittävästi huomioon perheellisten näkökulmaa? Perheellisten osallisuuden kehittämiseen seurakunnissa voisi perehtyä tarkemmin.

Opinnäytetyöprosessimme aikana kirkossa on tapahtunut paljon muutosta. Maailmanlaajuinen pandemia pakotti ihmisiä pysähtymään ja samalla seurakuntia muuttamaan toimintatapojaan tavanomaisen toiminnan jäädessä tauolle. Erityisesti viimeisessä haastattelussa keuhuttiin jumalanpalvelusyhteisön nopeaa reagointia tilanteeseen. Suoratoistot mahdollistivat jumalanpalvelukseen osallistumien kotoa. Sitä kautta uudetkin saattoivat tutustua toimintaa ja ehkä heillä on siten matalampi kynnys mennä paikan päällä seurakuntaan. Tilanne haastaa kuitenkin seurakuntia eri lailla, mitä vaikutuksia tilanteella on seurakuntaa ja miten ne saavat vapaaehtoisia tulemaan. Enemmän vapaaehtoisia ja tekijöitä kaivataan monissa seurakunnassa, miten tämä tarve ja omaa paikkaansa etsivät tekijät voisivat kohdata. Jatkotutkimusaiheeksi jätämme sen, miten tämän laadullisen tutkimuksen tulokset tai sen osat, ovat yhtäläisiä paikallisseurakuntiin verrattuna ja, miten tuloksia on niissä mahdollisuus hyödyntää. Onko jumalanpalvelusyhteisöllä samankaltaisia mahdollisuuksia tavoittaa nuoria aikuisia pienemmillä paikkakunnilla?

Koronaepidemia vaikutti monella tapaa työmme toteutukseen ja rajaukseen. Suunnitellut tutustumiskäynnit, havainnointi ja videon tekeminen keskeytyivät. Olemme soveltaneet yhteistyötä opinnäytetyön aikana ja pyrkineet löytämään tilanteeseen sopivat ratkaisut ja resurssit. Olemme käyneet keskustelua työn etenemisestä, tuloksista ja julkaisemisesta yhteistyötahojen kanssa. Vallitsevassa tilanteessa oli järkevää ja tasapuolista julkaista opinnäytetyö oppilaitoksen mahdollistamissa puitteissa etänä, johon kaikki yhteistyötahot oli

kutsuttu mukaan. Tutkimus antoi meille ymmärrystä ajankohtaisista asioista, joita erilaisissa seurakuntapiireissä käyvät vapaaehtoiset ja työntekijät arvostavat. Tutkimustuloksien hyödyntämistä selvitetään, mutta niitä on pyydetty esittelemään paikallisseurakuntaan ja kristillisen järjestön tilaisuuteen yhteistyötahoja unohtamatta.

LÄHTEET

- Agricolamessu. Saatavilla 12.8.2020 <http://agricolamessu.fi/>
- Arikka, L. & Naatus, S. (2019). *Talentin voima. Kirkon toiminnan uudet mahdollisuudet*. Helsinki: Kirjapaja.
- Ebeling, M. & Sandberg, J. (2012). Solut messujen rakentajina. Teoksessa *Messusta yhteisöksi. Puheenvuoroja ja käytäntöjä* (s. 116–118). Lohja: Karas-Sana.
- Halme, L., Mikkola, T., Niemelä K. & Petterson, J. (2006). Johdanto. Teoksessa T. Mikkola, K. Niemelä & J. Petterson (toim.), *Urbaani usko – Nuoret aikuiset, usko ja kirkko* (s. 6–11). Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Harju, A. Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen - Järjestöt suunnan näyttäjinä. Saatavilla 3.2.2020 https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/sosiaalinen_paaoma_ja_yhteisollisyys/tasa-arvo_ja_osallisuus_vayla_terveyteen
- Helander, E. (2013). Uuden yhteisöllisyyden haasteet. Teoksessa *Haastettu kirkko - Osallisuus, yhteisöllisyys, usko* (s. 23–27). Saatavilla <https://evl.fi/documents/1327140/45386794/Www-julkaisu+32+Haastettu+kirkko.pdf/f5d2fb95-f8f3-0dd1-af04-d86ea27066f9>
- Helsingin seurakunnat. Mikael Agricolan kirkko. Artikkelit. Agricolan kirkko on eri-ikäisten kohtaamispaikka. Saatavilla 12.8.2020 <https://www.helsinginseurakunnat.fi/mikaelagricolankirkko/artikkelit/mikaelagricolankirkko>
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2018). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Jolkkonen, J. (2013). Salattu usko, näkymä ja jäsenyys. Haastettu kirkko - Osallisuus, yhteisöllisyys, usko, 12–19. Saatavilla <https://evl.fi/documents/1327140/45386794/Www-julkaisu+32+Haastettu+kirkko.pdf/f5d2fb95-f8f3-0dd1-af04-d86ea27066f9>
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

- Kansalaisyhteiskunta. Yhteisö. Saatavilla 3.5.2020
https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/sosiaalinen_paaoma_ja_yhteisollisyys/aiemmat_artikkelit/yhteiso
- Keskitalo, J. (2013). Meidän kirkko - osallisuuden yhteisö? Haastettu kirkko - Osallisuus, yhteisöllisyys, usko, 50–54. Saatavilla
<https://evl.fi/documents/1327140/45386794/Www-julkaisu+32+Haastettu+kirkko.pdf/f5d2fb95-f8f3-0dd1-af04-d86ea27066f9>
- Kilkki, T. & Kilkki, M. (2012). Mikä tekee yhteisön? Teoksessa *Messusta yhteisöksi. Puheenvuoroja ja käytäntöjä* (s. 21–24). Lohja: Karas-Sana.
- Kirkkohallitus. Kirkon ammattien ydinosaamiskuvaukset. Nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus. Saatavilla 17.9.2020
<http://kirkkonydinosaaminen.fi/nuorisotyönohjaaja.html>
- Kirkon tutkimuskeskus. Raportti ISSP 2018 kyselystä. Saatavilla 5.2.2020
https://evl.fi/documents/1327140/49652598/issp2018_raportti.pdf
- Kontiainen, H. (2016). "Valohoitoa pintaa syvemmälle"– Valon messun merkityksen toteuttajalle. Teoksessa *Erilaisista yhteisöistä elävä kirkko* (s. 78–97). Kuopio: Grano Oy
- L 1285/2016. Nuorisolaki. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- L 16.5.2003/359. Kansalaisuuslaki. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030359#L4P28>
- Lasten ja nuorten keskus. Meistä. Tietoa meistä. Saatavilla 12.8.2020
<https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/>
- Liski, T. Yhteisöllisyydestä hyvinvointia. Saatavilla 3.2.2020
https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/sosiaalinen_paaoma_ja_yhteisollisyys/yhteisollisyydesta_tyohyvinvointia
- Modeus, F. (2014). Osallisuuteen kutsutut. Jumalanpalvelusyhteisö muutoksessa. Helsinki: Kirjapaja.
- Opetushallitus. Yhteisöllisyys. Saatavilla 3.2.2020 <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys>
- Pajula, E. (2014). Tositarinoita osallisuudesta. Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.), *Osallisuuden jäljillä* (s. 11–21). Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Saatavilla

- <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>
- Patronen, P., Viljakainen, O. & Von Weissenber, H. Yhteisöllisyys pelastaa kirkon? Saatavilla 3.2.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/jumalanpalveluselama/artikkeleit-a-jumalanpalveluksesta/yhteisollisyys-pelastaa-kirkon->
- Petterson, J. (2006). Papisto, nuoret aikuiset ja kirkko. Teoksessa T. Mikkola, K. Niemelä & J. Petterson (toim.), *Urbaani usko – Nuoret aikuiset, usko ja kirkko* (s. 66–82). Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Pietilä, I. (2010). Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilasina vuorovaikutuskenttinä. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.), *Haastattelun analyysi* (s. 212–241). Tampere: Vastapaino.
- Piispainkokouksen työryhmä (2016). Selvitys jumalanpalvelusyhteisöistä. Saatavilla 2.3.2020 <https://evl.fi/documents/1327140/32925062/Selvitys+jumalanpalvelusyhteis%C3%B6ist%C3%A4+2016/43b9d61b-81d4-37cb-3922-9e8e3ab7c3ee>
- Pyykkönen, A. (2014). Oivalluksesta osallisuuteen. Teoksessa A. Jämsén & A. Pyykkönen (toim.), *Osallisuuden jäljillä* (s. 22–32). Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Saatavilla <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>
- Pöyhönen, T. (2019). *Yhteisöjen kirkko*. Lohja: Karas-sana oy.
- Ranta, S. (2014) Modeuksen seurakunta on jumalanpalvelusjoukko. Saatavilla <https://www.kirkonkello.fi/modeuksen-seurakunta-on-jumalanpalvelusjoukko/>
- Rouvinen-Willenius, M. (2014). Koti osallisuutta - mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa A. Jämsén & A. Pyykkönen (toim.), *Osallisuuden jäljillä* (s. 51–68). Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Saatavilla <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

- Salminen, V-M. (i.a.). Leikkauspintoja kirkon jäsenyyteen. Teoksessa Hytönen, M., Ketola, K & Salomäki, H. (toim.), *Osallistumattomien yhteisö? Kansankirkon passiiviset jäsenet tarkastelussa* (s. 40–58). (Kirkon tutkimuskeskus.) Saatavilla
<https://evl.fi/documents/1327140/45386794/Ktk+-+Leikkauspintoja+kirkon+j%C3%A4senyyteen/a8bc3277-bf3a-7667-f9b1-abc60c66abf8>
- Suomen Ev.lut kirkko. Osallisuus - vastaus kirkon kaikkiin ongelmiin? Seurakunnan tietoinen ja aktiivinen osallistuminen messussa. Saatavilla 3.2.2020
https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.kouvolanseurakunnat.fi/documents/5372758/12595997/7465-Helgeandin_malli_2014_PDF.pdf/86b27065-2f2e-4264-a46e-f53531084550&ved=2ahUKEwjakaGszpLnAhVFyaYKHDr6CcYQFjAHegQIBhAB&usg=AOvVaw3xPKujYrgvnQcUMdJ4_xH4
- Suomen Ev.lut kirkko. Osallisuus. Saatavilla 3.2.2020
<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/sosiaalinen-hyvinvointi-ja-ihmissuhteet/osallisuus>
- Särkelä-Kukko, M. (2014). Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistaminen. Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.), *Osallisuuden jäljillä* (s. 34–50). Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Saatavilla
<https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>
- Särkiö, R. (2013). Alkukirkon yhteisöllisyydestä 2000-luvun kirkkoon. Haastettu kirkko - Osallisuus, yhteisöllisyys, usko, 20–22. Saatavilla 3.2.2020
<https://evl.fi/documents/1327140/45386794/Www-julkaisu+32+Haastettu+kirkko.pdf/f5d2fb95-f8f3-0dd1-af04-d86ea27066f9>
- Tirola, K. (2013). *Pyhän kosketus - Elämä sallittu* (Ylemmän pastoraalitutkinnon lopputyö). Saatavilla <http://haapajarvenseurakunta.fi/wp-content/uploads/2012/04/Pyh%C3%A4n-kosketus-Loppuraportti-ylemp%C3%A4%C3%A4-pastoraalia-varten.pdf>

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tutkimustieteellinen neuvottelukunta (14.11.2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavilla https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Uusi Verso. Messut. Saatavilla 3.3.2020
https://www.uusiverso.fi/sivustot/uusi_verso/messut
- Uusi Verso. Tallit. Saatavilla 3.3.2020
https://www.uusiverso.fi/sivustot/uusi_verso/tallit
- Uusi Verso. Uusi Verso: Esittely. Saatavilla 3.3.2020
https://www.uusiverso.fi/sivustot/uusi_verso/esittely
- Viljanen, A. (2012). Vapaaehtoiset jumalanpalveluksessa. Teoksessa *Messusta yhteisöksi. Puheenvuoroja ja käytäntöjä* (s. 102–105). Lohja: Karas-Sana.
- Väestöliitto. Vanhemmuus. Tietoa vanhemmille. Kasvunrauhaa. Nuori aikuinen. Saatavilla 5.2.2020
https://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/kasvunrauhaa/nuori-aikuinen/
- Väätäinen, A. Jumalan vieraanvaraisuutta ja osallisuutta ihmisten kesken, vs. Hiippakuntasihteeri Anna Väätäinen. Saatavilla 11.3.2019
<https://www.kuopionhiippakunta.fi/blogit/jumalan-vieraanvaraisuutta-ja-osallisuutta-ihmisten-kesken-vs-hiippakuntasihteeri-anna-vaatainen/>

LIITE 1 Ennakkotieto ja suostumus -lomake ryhmähaastatteluun

Tervehdys, sinulle ryhmähaastatteluun tuleva!

Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat Joel Kantola ja Sade Suutari tekevät kevään 2020 aikana opinnäytetyötä nuorten aikuisten osallisuudesta seurakunnassa. Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää jumalanpalvelusyhteisöissä käyvien nuorten aikuisten kokemuksia osallisuudesta ja mitä tekijät vaikuttavat osallisuuden syntyyn näissä yhteisöissä. Tutkimuksen tuloksista tehdään kooste videon muodossa, joita yhteistyötahot ja seurakunnat voivat hyödyntää. Teemme yhteistyötä jumalanpalvelusyhteisöjen lisäksi NAVI:n (Nuorten aikuisten vaikuttajaryhmä ev.lut. kirkon piirissä) ja Nuoren kirkko ry:n kanssa.

Laadullisen tutkimuksen aineisto koostuu ryhmähaastattelusta, havainnoinnista ja videoiduista haastatteluista. Aineistoa kerätään kolmesta eri jumalanpalvelusyhteisöstä (Agricolamessu, Verkosto ja Uusi Verso). Ryhmähaastattelu toteutetaan jokaisessa yhteisössä sovittuna ajankohtana 5-10 hengen ryhmälle, joka koostuu nuorista aikuisista. Haastateltavat saavat tiedotteen ja suuntaa antavat kysymykset etukäteen. Haastattelun pohjana käytämme annettuja kysymyksiä, mutta lisäkysymyksiä voi syntyä keskustelun edetessä. Ryhmähaastattelu taltioidaan vastausten kirjaamista varten. Tulokset kirjataan niin, että haastateltavien henkilöllisyys pysyy salassa. Opiskelijat huolehtivat siitä, että kaikkea materiaalia käsitellään luottamuksellisesti, säilytetään huolellisesti ja tuhotaan määräajan jälkeen. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Haastateltavien taustatiedot ja suostumus pyydetään erillisellä paperilla haastattelun yhteydessä. Ryhmähaastateltavista halukkaat voivat osallistua myös videohaastatteluun, jossa lyhyesti kysytään samoista teemoista kuin ryhmähaastattelussa.

Esimerkkejä ryhmähaastattelun kysymyksistä:

1. Mikä sai sinut tulemaan alun perin messuyhteisöön?
2. Mikä on tämän yhteisön merkitys sinulle?
3. Miten olet päässyt mukaan messuyhteisöön?
4. Mitä ajattelet, että sana osallisuus tarkoittaa? Koetko, että osallisuus toteutuu täällä? Jos kyllä, miten?
5. Mitä toiminnassa mukana oleminen antaa osallistujille eri tasoilla (hengellisesti, sosiaalisesti, henkisesti ja fyysisesti)?
6. Millaisena koet oman paikkasi tässä yhteisössä?
7. Mitä kaikkea yhteisössä voi tehdä?
8. Mikä on mielestäsi työntekijän johtajuuden merkitys toiminnan toteuttamisessa?
9. Mitä kehitettävää on yhteisön osallisuuden saavuttamisessa?
10. Miten nuorten aikuisten osallisuutta voitaisiin kehittää Suomen ev.lut. seurakunnissa?
11. Mitkä ovat tärkeimpiä tekijöitä hyvässä yhteisössä?

Kiitos, että olet työssämme mukana! Sinulla on arvokasta tietoa. Nähdään!

Lisätietoja voi kysyä opiskelijoilta,

Joel Kantola, joel.kantola@student.diak.fi

Sade Suutari, puh. 050 4348041, sade.suutari@student.diak.fi

Ryhmähaastattelun ennakkotieto- ja suostumuslomake

Tämä täytetään ja allekirjoitetaan ryhmähaastattelun yhteydessä. Suostumus koskee Joel Kantolan ja Säde Suutarin opinnäytetyöhön tehtävää laadullista tutkimusta. Tämä lomaketta käsitellään luottamuksellisesti.

Taustatietona haastatteluun:

(Kirjoita viivalle tai ympyröi sopivimmat vaihtoehdot)

Ikä: _____

Kuinka kauan olet käynyt tässä messuyhteisössä? _____

Oletko ollut mukana kristillisessä järjestön ja seurakunnassa ennen messuyhteisöön tuloa?

En Kyllä

Oletko ollut mukana toteuttamassa tämän yhteisön messua tai toimintaa?

En Kyllä

Millä osallisuuden tasolla koet kuuluvasi tähän yhteisöön:

Tieto-osallisuus (Informaation tietoisuus, tietää itseensä ja yhteisöön liittyviä asioita)

Suunnitteluosallisuus (Suunnittelee toimintaansa ja kertoo omia mielipiteitään yhteisössä)

Toimintaosallisuus (Konkreettisesti osallistuu toimintaan ja sen toteuttamiseen)

Päätösosallisuus (Vaikuttaa koko suunnitteluun ja toimintaan alusta loppuun sekä mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin)

Missä yhteisön toiminnassa olet mukana?

Olen lukenut tiedotteessa mainitut asiat ja suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän tutkimukseen. Ryhmähaastattelussa kerättyä aineistoa saa käyttää opinnäytetyön tutkimuksessa ja sen raportoinnissa.

Aika ja paikka

Allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 2 Ryhmähaastattelun kysymysryppäät

HAASTATTELURUNKO;

Ryhmähaastattelu, 5-10 hlö, haastattelun kesto noin 1,5 tuntia

1. **Mikä sai sinut tulemaan alun perin yhteisöön?** Miten löysit tai kuulit yhteisöstä?
2. Miten kuvailisit messuyhteisöä, jossa käyt? Miten tämä yhteisö eroaa muista kristillisistä yhteisöistä? **Mikä on yhteisön merkitys sinulle?**
3. Mitkä olivat ensimmäiset muistosi yhteisöstä? Jos muistelet ensimmäisiä kertoja, mikä sai sinut jäämään yhteisöön/tulemaan uudestaan? **Miten olet päässyt mukaan messuyhteisöön?**
4. Mitä ajattelet, että sana osallisuus tarkoittaa? **Koetko, että osallisuus toteutuu täällä?** Jos kyllä, miten nämä asiat näkyvät? Mikä sen saa aikaan?
5. Mitä koet saavasi yhteisöstä? Mitä mukana olo antaa osallistujille eri tasoilla (hengellisesti, sosiaalisesti, henkisesti/psykkisesti, fyysisesti)?
6. **Millaisena koet oman paikkasi tässä yhteisössä?** (Konkreettisia asioita ja kokemusta, osallisuutta; tieto-, suunnittelu-, toiminta- ja päätösosallisuus)
7. Minkälaisia vaikuttamis mahdollisuuksia teille annetaan yhteisössä? Mitä kaikkea yhteisössä voi tehdä?
8. **Mikä on mielestäsi työntekijän johtajuuden merkitys toiminnan toteuttamisessa?** Miten nämä asiat näkyvät toiminnassa? Mitkä ovat johtajan tärkeimmät ominaisuudet?
9. Mitä kaipaisitte lisää yhteisöltä? Mitä kehitettävää on yhteisön osallisuuden saavuttamisessa?
10. Miten näet nuorten aikuisten paikan seurakunnassa? **Miten nuorten aikuisten osallisuutta voitaisiin kehittää?** Mitä konkreettista seurakuntien tehdä saadakseen nuoria aikuisia mukaan toimintaansa?
11. Mitä muut yhteisöt voisivat oppia täältä? **Mitkä ovat tärkeimpiä tekijöitä hyvässä yhteisössä?**

LIITE 3 Esimerkkitaulukko aineiston analyysistä

Nuorten aikuisten ajatuksia osallisuudesta			
<p>osallistuu ja siihen annetaan mahdollisuus et niistä kerrotaan usein et millä eri tavoin voi osallistuu.</p> <p>Yhteisössä on esillä paljon mahdollisuuksia päästä mukaan toimintaan ja ne ovat ajanmukaisia</p> <p>yleinen kutsu on tietysti tarpeellin, tavoittaa useempii, mut henkilökohtainen kutsu on ehkä kaikista tehokkain kuitenkin.</p> <p>juonnossa sanotaan; mukaan tekemään messua tai olemaan vaan yhdessä, tutustumaan toisiin sen kautta. siihen kannustetaan yleisesti mut henkilökohtaista kohtaamista ei tuu joka viikko kaikille.</p> <p>avoin yhteisö mutta uutena ihmisenä kynnys sinne menemiseen on niin iso. yksin jos et tunne sieltä ketään tai sua ei ole kutsuttu, voi olla vähän ulkopuolinen olo - Mitä mä meen sinne tekemään tai mitä siellä tapahtuu. Tiedän että tehdään hodareita ja rakennetaan messua, jonkun kanssa ois ehdottomasti matalampi kynnys mennä. kyl se on info sinällään tavoittanut.</p>	<p>Tietoisuus ja tiedotus</p> <p>Ajanmukaisuus</p> <p>Yleinen kutsu ja henk.koht kohtaaminen</p> <p>Yleinen kutsu; Tekemään ja olemaan yhdessä → tutustumaan</p> <p>Avoimuus, informoiminen, tuttujen kanssa matalampi kynnys</p>	<p>Ajanmukaista tiedotusta ja informointia</p> <p>Yleinen ja henkilökohtainen kutsu</p> <p>Avoimuus ja matala kynnys</p>	<p>1.Yleinen ja henkilökohtainen kutsu, tietoisuus/ tiedotus</p>
<p>henkilön subjektiivinen kokemus siitä, että hän on osa jotakin, hänet huomioidaan, otetaan vakavasti, otetaan mukaan, hänellä on mahdollisuus vaikuttaa ja hänet hyväksytään.</p> <p>erityisesti huomioidaan ne, jotka ovat ekaa kertaa ja sillä tavalla koen että heidät jollain kutsutaan mukaan ja osallistetaan toimintaan</p> <p>sua kutsutaan tekee jotain, johonkin hommaan. mua nyt tarvitaan tähän juttuun ja on tärkeää että mä teen sitä. Ihmisten kutsuminen mukaan henkilökohtaisesti.</p> <p>Meidän pastorit ja johtajat kokee tärkeänä et löytää yhteyden jokaisen kans, saa kaikkien olon huomioiduksi ja vetää siihen touhuun mukaan. He laittaa tai näkee vaivaa, et ihmiset kokee olonsa tärkeiksi ja tarvituiksi.</p> <p>Työntekijä vaan tuli moikkaa ja vähä kyselee kuulumisia. Seurakunnan paimen; tulee konkreettisesti kohtaamaan seurakuntalaisia, on kiinnostuneet, mitä niille kuuluu ja bongaa niitä uusia naamoja. Ei oo korokkeella. Saanu tosi lämpimän fiiliksen siitä seurakunnasta.</p> <p>aktivointia, motivointia ja innostamista. Saatais ihmismassaa. Saatais kohdattua nii et niiden vahvuuksia voitais löytää ja niitä tavallaan hyödyntää. Osallistaa ihmisiä. Esimerkiksi tässä tilanteessa palvelemissa messuyhteisöä".</p> <p>Kohtaaminen, aktiivisesti nähdään uudet ihmiset ja miksei ne vanhatkin ihmiset.</p> <p>En oo jutellu kenenkään muitten kanssa ku mun tuttujen kanssa. Tulis juttelee, löytäis taitoja mitä vois hyödyntää messuyhteisön rakentamisessa ja mielellään tulisin tekemään. En haluu tuppautuu nii vaatii että joku tulee pyytää nii kyl sit mä tuun.</p>	<p>Omaehtainen kokemus; huomioimisesta, hyväksymisestä, vaikuttamisesta, otetaan vakavasti.</p> <p>Huomioidaan ja kutsutaan mukaan, osallistetaan</p> <p>Kutsutaan henkilökohtaisesti mukaan&tekee, ajatus: "mua tarvitaan ja arvostetaan"</p> <p>Työntekijän rooli, huomioiminen, välittäminen ja vetää mukaan touhuun/pyytäminen</p> <p>Työntekijän/paimenen henk.koht. kohtaaminen, kiinnostus ja välittäminen välitty. Ei korokkeella.</p> <p>Aktivoidaan, motivoidaan ja innostetaan.</p> <p>Kohdattua, löytyä vahvuuksia ja osallistaa messussa.</p> <p>Kohdataan ja nähdään. Pyydetään mukaa. Hyödynnetään osaamista.</p>	<p>Omaehtainen kokemus.</p> <p>Henkilökohtainen huomioiminen ja välittäminen myös työntekijän kanssa</p> <p>Pyydetään Innostetaan, vahvuuksien hyödyntäminen</p>	<p>2.Subjektiivinen kokemus ; Kohdattu , hyväksytty, kutsuttu.</p>